

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Konstitucinės ir administracinės teisės katedra

Neakivaizdinio skyriaus 5 kurso (5m.)

4grupės studento

Jurijaus Novoslavskio

Magistro darbas
„Valstybinė aplinkos apsaugos kontrolė“

Vadovas: prof. A.Marcijonas

Recenzentė: asist. I. Žvaigždiniene

Vilnius 2008

Turinys

1. Įžanga	3-5
2. Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės samprata, raida	6-8
3. Pagrindiniai valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės principai	9-13
4. Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės institucinė sistema	13-27
5. Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės turinys	27-50
a. Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnų teisės ir pareigos	
b. Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių teisės ir pareigos	
c. Tikrinimų planavimas	
d. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų atliekami patikrinimai	
e. Privalomieji nurodymai	
f. Aplinkai kenksmingos veiklos sustabdymas	
6. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės teisinės bazės tobulinimas	51-53
7. Išvados	54-55
8. Darbo santrauka	56
9. Summary	57
10. Literatūra	58-61
11. Priedai	62-69

Ižanga

Šiandien pasaulyje vis daugiau dėmesio skiriama aplinkos apsaugai. Tiek ekonominis, tiek ir socialinis progresas priklauso nuo planetos aplinkos būklės, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo, racionalaus gamtinių išteklių naudojimo. Ūkio plėtra turi remtis aplinkos apsaugos principais ir atitikti apsaugos reikalavimus, o valstybė per įgaliotas institucijas turi kontroliuoti kaip šių reikalavimų laikomasi.

1990 metais atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę, pradėta formuoti aplinkos apsaugos sistema, kurios dalimi yra ir aplinkos apsaugos kontrolė. Sparčiai plėtojantis pramonei, transportui ir kitoms ūkio šakoms didėja ir šios veikos poveikis aplinkai, todėl būtina yra užtikrinti tinkama aplinkos apsaugos kontrolę, kad išsaugoti gera aplinką. Teisė į sveiką, švarią aplinką yra viena iš pagrindinių žmogaus teisių. Tačiau išsaugoti aplinką galima tik tada, jei visuomenė, sąveikaudama su aplinka, vadovaujasi tam tikrais aplinkosaugos reikalavimais, kuriuos reguliuoja valstybė. Valstybės aplinkosauginė funkcija įgyvendinama įvairiomis teisinėmis priemonėmis (įstatymais ir kitais teisės aktais), kurie apibrėžia valstybės aplinkos apsaugos politiką, aplinkos apsaugos principus, aplinkos apsaugos valdymą ir kontrolę bei atsakomybę už aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimus.

Pirma institucija, kuri vykdė aplinkos apsaugos kontrolę po Nepriklausomybės atkūrimo, buvo Aplinkos apsaugos departamentas, kurio funkcijas perėmė iškarto Aplinkos apsaugos ministerija, o po jos reorganizacijos Aplinkos ministerija.

Pramoninė ir kita ūkinė veikla daro didelę įtaką aplinkai, ir neretai tokia veikla lemia žalos aplinkai atsiradimą. Šios objektyvios priežastys nulemia veiksmingo teisinio reguliavimo poreikį, o aplinkos apsauga ir siekis užtikrinti ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių interesų derinimą, t. y. darnaus vystimosi tikslų įgyvendinimą, tampa kiekvienos valstybės prioritetine kryptimi. Viena iš priemonių, norint pasiekti darnaus vystimosi tikslus, – tinkama aplinkos apsaugos kontrolė.

Nagrinėjamos temos **tikslas** yra atkleisti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės sąvoką, turinį, kokia yra aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucinę sistemą, kaip ji vystėsi. Darbas skirtas ištirti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės uždavinius, funkcijas, taip pat visa vykdymo procesą, pradedant nuo darbo organizavimo iki pasiektų rezultatų analizės.

Tyrimo **aktualumas**. Nagrinėjama tema, valstybinė aplinkos apsaugos kontrolė, aplinkosaugos srityje sistemiškai nagrinėjama pirmą kartą. Visuomenės veikla vienaip ar kitaip yra susijusi su aplinka ir daro poveikį aplinkai, todėl aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė turi užtikrinti, kad nebūtų pažeisti aplinkosauginiai reikalavimai. Ypač svarbu tai, kad valstybės aplinkos apsaugos politikoje būtų įgyvendintos įvairios aplinkosaugos teisės pažeidimų prevencinės priemonės, taip pat skatinamas savanoriškas paklusimas aplinkosaugos reikalavimams. Šias priemonės turėtų savo kompetencijos ribose įgyvendinti ir Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnai.

Tyrimo **objektas** – valstybinė aplinkos apsaugos kontrolė. Tyrimo objektas skaidomas į keletą sudedamųjų dalių:

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės samprata, raida ;

Pagrindiniai valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės principai;

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės institucinė sistema;

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės turinys;

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnų darbo praktikos analizė, teisinio reguliavimo trūkumai;

Nagrinėjant aplinkos apsaugos samprata bus bandoma parodyti kaip ji vystėsi, kaip keitėsi jos turinys keičiantys įstatymams, kas naujo įnešė paskutinis Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas¹. Nagrinėjant principus bus bandoma atskleisti jų turinį valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės srityje. Kaip turi būti jie taikomi, kokia jų reikšmė, kokia apimtimi juos reikia taikyti praktikoje.

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės institucinė sistema bus nagrinėjama pradedant nuo 1990 metais įkurto Aplinkos apsaugos departamento. Bus palyginama pati sistemos struktūra taipogi ir funkcijos, valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės sistemos prioritetai. Nagrinėjant valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės institucinė sistema bus ištirta visa institucijų bei pareigūnų hierarchija pagal pavaldumą.

Nagrinėjant kontrolės turinį bus aprašomas, tiriamas ir analizuojamas visas kontrolės procesas, kaip jis yra organizuojamas, vykdomas; kaip yra atliekami

¹ Valstybės Žinios, 2002, Nr.72-3017

patikrinimai, kokie aktai surašomi, kokie nurodymai yra duodami ir kaip jie įgyvendinami bei kontroliuojami.

Ištyrus visus klausimus bus bandoma pateikti pagrindinius trūkumus valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės ir kaip jie galėtų būti pašalinti.

Tiriant dalyką bus naudojami tiriamasis, istorinis, loginis, aprašomasis metodai. Su šių metodų pagalba siekiama kiek įmanoma plačiau atskleisti tiriamo objekto turinį.

Pagrindiniai šio darbo šaltiniai: Lietuvos Respublikos Konstitucija, Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas – pagrindinis įstatymas, reglamentuojantys aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų teisės ir pareigas, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės principus, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės organizavimą, vykdymą, priežiūrą. Aplinkos ministro įsakymai, kurie reglamentuoja aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų darbą. Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ir regionų aplinkos apsaugos departamentų kasmetines ataskaitas, kur pateikiama informacija apie kontrolės rezultatus, pagrindinius prioritetus sekantiems metams, taip pat statistine informacija.

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės samprata, raida

Natūrali gamtinė aplinka, gyvūnija ir augalija, atskiri gamtos objektai, taip pat ypač vertingos vietovės yra visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės; jų apsauga bei gamtos išteklių racionalaus naudojimo ir gausinimo užtikrinimas - tai viešasis interesas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė.

Gamtinės aplinkos išsaugojimas galimas tik tada, kai tinkamai naudosimės aplinkos resursais, bei apsaugosime aplinką nuo žalingos žmogaus veikos. Valstybė šioje srityje priima atitinkamus įstatymus, sprendimus, norminius aktus tam, kad apsaugoti aplinką. Vien tik įstatymų aišku nepakanka, reikia ir visuomenės pastangų.

Visa aplinkos teisės, taip pat ir aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės, normų sistema remiasi Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatais. Aplinkos teisei didelę reikšmę turi Konstitucijos 53 ir 54 straipsniai kur sakoma, kad “Valstybė ir kiekvienas asmuo privalo saugoti aplinką nuo kenksmingų poveikių....Valstybė rūpinasi natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai²”. Tokia konstitucinė nuostata yra pagrindas priimant teisės aktus reglamentuojančius aplinkos apsaugos kontrolę.

Pagrindiniai aplinkos apsaugos kontrolę reglamentuojantys įstatymai: • 1992 sausio 21 d. Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos įstatymas³ ; • 2002 liepos 1d. Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas⁴; ir poįstatyminiai aktai reglamentuojantys aplinkos apsaugos kontrolę, iš kurių galima paminėti: Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos nuostatai ir Alytaus, Kauno Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Utenos, Vilniaus regionų aplinkos apsaugos departamentų nuostatai⁵.

Pirma institucija, po Nepriklausomybės atkūrimo, kuri vykdė aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę buvo Aplinkos apsaugos departamentas įkurtas 1990m. ir buvo atskaitingas Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai. Apie institucine sistemą bus nagrinėjama kitame skyriuje.

²Lietuvos Respublikos Konstitucija, Valstybės žinios, 1992, Nr.33-1014

³ Valstybės žinios, 1992, Nr. 5-75

⁴ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

⁵ Valstybės žinios, 2004, Nr. 8-192

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės nuostatai⁶ (patvirtintos Aplinkos ministro 1998 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. 251 (neteko galios)) reglamentavo aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo valstybinės kontrolės organizavimo ir vykdymo tvarką. Pagal šiuos nuostatus Valstybinė aplinkos apsaugos kontrolė yra aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo valstybinės kontrolės institucijų ir pareigūnų veikla, kuria siekiama užtikrinti aplinkos apsaugos įstatymų ir kitų teisės aktų laikymąsi, nustatyti pažeidimus ir pažeidėjus, taikyti jiems įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytas poveikio priemones:

valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės institucijos ir pareigūnai nustatyta tvarka nustato specialiąsias teritorijų planavimo dokumentų rengimo bei ūkinės veiklos projektavimo sąlygas, vertina šių sąlygų įvykdymą ir teikia išvadas; išduoda gamtos išteklių naudojimo leidimus. valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės institucijos ir pareigūnai, taikydami prevencines priemones, teikia ūkinę veiklą vykdančiams fiziniams ir juridiniams asmenims bei įmonėms, neturinčioms juridinio asmens teisių, privalomuosius nurodymus dėl aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo trūkumų pašalinimo; taikydamos pažeidėjams įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytas poveikio priemones, valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės institucijos ir pareigūnai nustatyta tvarka skiria administracines nuobaudas, įstatymų numatytais atvejais perduoda sukauptą medžiagą teisėsaugos institucijoms spręsti klausimą dėl kaltų asmenų patraukimo baudžiamojon atsakomybėn, nutraukia arba apriboja ūkinę veiklą, atšaukia gamtos išteklių naudojimo leidimus, nustatyta tvarka įvertina aplinkos apsaugos pažeidimais padarytą žalą, teikia ieškinius dėl jos atlyginimo, taiko kitas įstatymuose numatytas priemones.

Pati valstybinė aplinkos apsaugos kontrolė yra aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnų veikla. Šia veikla yra siejama su konkrečia sfera, o būtent su aplinkos apsauga. Šioje sferoje aplinkos apsaugos pareigūnai įgyvendina įstatymų laikymosi kontrolę. Tačiau aplinkos apsaugos pareigūnai kontroliuoja netik kaip yra laikomasi įstatymų, bet ir kitų teisės aktų t.y. Vyriausybės nutarimų, Aplinkos ministro įsakymų. Taipogi kontroliuoja kaip įmonės laikosi jiems išduotos licencijoje numatytos veiklos. Be to aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai turi ir nustatyti pažeidimus bei pažeidėjus, bei taikyti jiems įstatyme numatytas poveikio priemones.

⁶ Valstybės žinios, 1999, Nr. 1-30

Iš paminėtų nuostatų daug normų yra perkelta į Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymą. Tačiau įstatyme randame ir iš Europos bendrijos direktyvų perkeltų normų, kurias Lietuva privalėjo ir privalo perkelti į nacionalinę teisę.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme⁷ yra pateikiama tokia aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės sąvoka :

Aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė – specialių valstybės įgaliotų institucijų ir pareigūnų veikla, kuria siekiama užtikrinti teisėtumą ir teisėtvarką aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje, pasireiškianti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimų prevencija, pažeidimų nutraukimu bei šių pažeidimų padarymu kaltų asmenų nustatymu, jų patraukimu teisinėn atsakomybėn.

Savo turiniu šios sąvokos nesiskiria. Abiem atvejais siekiama užtikrinti tinkamo aplinkos apsaugą reglamentuojančių įstatymų laikymosi. Iš dalies pasikeitė pareigūnų teisės bei pareigos, antai sustabdyti fizinių ir juridinių asmenų veiklą gali pagal įstatymą tik vyriausieji inspektoriai, tuo tarpu pagal nuostatus tai galėjo daryti ir vyresnysis inspektorius. Palyginus su nuostatuose vartojama sąvoka įstatyme daugiau dėmesio yra skiriama prevencijai, jeigu nuostatuose kalbama apie aplinkos apsaugos normų laikymosi tikrinimą, tai įstatyme pirmumą turi galimų aplinkos apsaugos normų pažeidimų prevencija. Ir tai manau neatiktinai, kadangi Lietuvai integruojantis, o vėliau tapus Europos Sąjungos nare, daug aplinkos teisės normų buvo perkelta iš Europos Sąjungos direktyvų. Europos Sąjungoje daug dėmesio yra skiriama būtent aplinkos apsaugos prevencijai, kadangi prevencija duoda žymiai geresnius rezultatus t.y. išvengiama žalos aplinkai, o tai yra pagrindinis aplinkos apsaugos tikslas. Toliau aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės sąvoka kalba apie pažeidimo nutraukimą, palyginus su ankstesne sąvoka, tai ten daugiau buvo akcentuojamas pažeidimo išaiškinimas. Pažeidimo nutraukimas yra gera priemonė, siekiant įgyvendinti keliamus aplinkos apsaugai keliamus tikslus, kadangi nors ir nesuveikė prevencijos mechanizmas, tačiau laiku pastebėtas ir nutrauktas pažeidimas yra irgi pakankamai geras institucijos rezultatas, kadangi padaryta žala nebus tokio didelio masto negu, jei pažeidimas nenutraukiamas.

Ir nuostatuose, ir įstatyme aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės sąvoka numato pažeidimų išaiškinimą ir kaltų asmenų nubaudimą.

⁷ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

Pagrindiniai valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės principai

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme⁸ 4 straipsnyje yra įtvirtinti pagrindiniai aplinkos apsaugos kontrolės principai. Aplinkos apsaugos valstybinė kontrolė grindžiama šiais principais:

1) prevencijos principas – užkirsti kelią aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimams, siekti išvengti neigiamo poveikio aplinkai;

Kalbant apie prevencijos principą galima sakyti, kad jo įgyvendinimas užkerta kelią nustatytiems reikalavimams pažeisti. Geriausias būdas išvengti žalos aplinkai yra gerai parengta ir vykdoma prevencinė veikla. Kadangi žala aplinkai atlyginti natūra neįmanoma ir grąžinti į pirminę būseną negalima, tai reikia siekti, kad grėsmės aplinkai būtų minimalus ir prevencinė veikla yra vienas iš būdų kaip pasiekti tokius tikslus. Prevencinės priemonės – tai bet kurios priemonės, kurių imamasi reaguojant į įvykį, veiksma arba neveikimą, dėl kurio iškyla neišvengiama žalos aplinkai grėsmė, siekiant išvengti šios žalos arba ją sumažinti. Prevencinės priemonės aplenkia riziką, nes nėra aišku ar rizika apskritai pavirs materialine išraiška, bet tuo pačiu negalima leisti laukti, kad rizika materializuosis. Prevencinės priemonės turi būti taikomos tais atvejais, kai yra pagrindo manyti, jog rizika realiai egzistuoja ir gali materializuotis ir tokios priemonės turi būti adekvatus prognozuojamai rizikai. Tai veikimo būdas, kuriuo stengiami užkirsti kelią aplinkos teršimui jam dar neprasidėjus. Tai racionalesnis būdas nei spręsti problemą, kai ji jau iškilo. Žalos aplinkai atlyginimo išlaidos beveik visais atvejais didesnės nei išlaidos žalai išvengti.

Prevencinė veikla yra reglamentuojama ir Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvoje 2004/35/EB⁹, kurios 5 straipsnis numato, kad

1. „jei žala aplinkai dar nepadaryta, bet yra neišvengiama (reali) grėsmė, kad tokia žala atsiras, subjektas nedelsdamas imasi būtinų prevencinių priemonių.
2. Valstybės narės nustato, kad tada, jei reikia, ir jei nepaisant subjekto taikomų prevencinių priemonių neišvengiama aplinkos žalos grėsmė neišnyksta, subjektai

⁸ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

⁹ 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1

nedelsdami turi pranešti kompetentingai institucijai visus svarbius šios situacijos aspektus.

3. Kompetentinga institucija bet kuriuo metu gali:

- a) reikalauti, kad subjektas pateiktų informaciją apie bet kokią žalą aplinkai neišvengiamą grėsmę arba įtartinais atvejais, įtarus tokią neišvengiamą grėsmę;
- b) reikalauti, kad subjektas imtųsi būtinų prevencinių priemonių;
- c) duoti nurodymus subjektui, kurių jis turi laikytis dėl taikytinų būtinų prevencinių priemonių; arba
- d) pati imtis būtinų prevencinių priemonių.

4. Kompetentinga institucija reikalauja, kad subjektas imtųsi prevencinių priemonių. Jei subjektas nevykdo straipsnio 1 dalyje arba 3 dalies b) arba c) punktuose nustatytų įsipareigojimų, negali būti nustatytas arba nereikalaujama, kad jis padengtų(atlygintų) išlaidas pagal šią direktyvą, kompetentinga institucija gali pati imtis šių priemonių.“

Taigi apibendrinant anksčiau pateiktus argumentus galima daryti išvada, kad prevencijos principas - veikimo būdas, kuriuo stengiami užkirsti kelią aplinkos teršimui dar neprasidėjus. Tai racionalūs būdas išvengti žalos aplinkai.

Prevencija užtikrinama vadovaujantis Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo nustatyta privalomų nurodymų teikimo tvarka, kurioje apibrėžta galimybė teikti privalomą nurodymą, kai yra grėsmė, kad bus pažeisti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų reikalavimai, siekiant tokių pažeidimų išvengti. Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija pareigūnų išaiškintų pažeidimų, duotų privalomų nurodymų registravimui ir apskaitai naudoja kompiuterinę informacinę sistemą "GeoEnviron".

2) proporcingumo principas – priemonės, naudojamos tikslui pasiekti, turi atitikti tikslą;

Proporcingumo principas reiškia, kad negalima naudoti tokių priemonių, kurie aiškiai būtų neadekvačios. Proporcingumo principas reikalauja, kad atitinkami teisės aktai būtų

taikomi tik tiek, kiek tai reikalinga teisėtai siekiamiems aplinkos apsaugos tikslams pasiekti. Teisės aktuose privalu paisyti proporcingumo principo, pagal kurį nustatytos teisinės priemonės turi būti būtinos demokratinėje visuomenėje ir tinkamos siekiamiems teisėtiems bei visuotinai svarbiems tikslams (tarp tikslų ir priemonių turi būti pusiausvyra), jos neturi varžyti asmens teisių labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti, o jeigu šios teisinės priemonės yra susijusios su sankcijomis už teisės pažeidimą, tai minėtos sankcijos turi būti proporcingos padarytam teisės pažeidimui. Teisiškai reguliuojant visuomeninius santykius privalu paisyti prigimtinio teisingumo reikalavimų.

3) sprendimų priėmimo savarankiškumo ir pareigūnų asmeninės atsakomybės už priimtus sprendimus principas – aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai sprendimus pagal savo kompetenciją priima savarankiškai ir asmeniškai už juos atsako;

Pareigūnas pagal kompetenciją asmeniškai turi atsakyti už savo priimtus sprendimus ir atliktus darbus. Atsakyti už informacijos, dokumentų tinkamą naudojimą ir konfidencialumą.

4) atsakomybės neišvengiamumo principas – aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijos ir pareigūnai turi siekti, kad kiekvienas asmuo, padaręs aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimą, būtų nustatytas, patrauktas atsakomybėn, teisingai ir laiku nubaustas, visiškai atlygintų aplinkai padarytą žalą bei pašalintų pažeidimo sukeltas neigiamas pasekmes;

Jis reiškia, kad kiekvienas pažeidimas turi būti išaiškintas, kaltas asmuo turi būti patrauktas atsakomybėn, o jam skirta nuobauda būtų tikrai įvykdyta.

Kiekvienas padarytas pažeidimas turi būti atskleistas, o pažeidėjas nubaustas. Jeigu nebus laikomasi šio principo, tai teisei priešingo elgesio nesmerkimas skatins naujus pažeidimus aplinkos apsaugos srityje, o teisės pažeidėjams nebus jokio auklėjamojo poveikio. Be to kalti asmenys įpras prie smerktinų, antisuomeninių poelgių. Šis principas yra labai efektyvus kovojant su teisės pažeidimais, nes kiekvienas nusizengimas turi būti pastebėtas ir pasmerktas.

5) objektyvumo principas – sprendimų priėmimas ir kiti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijų ir pareigūnų veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs;

Pareigūnas turi būti objektyvus ir neturėti asmeninio išankstinio nusistatymo, priimdamas sprendimus. Elgtis nešališkai, skirdamas tinkamą dėmesį žmonių teisėms,

vykdydamas savo pareigas, nesinaudoti kitų žmonių klaidomis ar nežinojimu. Išklaustyti ir pateikti tokią informaciją, kuri padėtų asmeniui priimti tinkamiausią sprendimą.

6) nepiktnaudžiavimo valdžia principas – aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijoms ir pareigūnams draudžiama vykdyti veiklą neturint tam suteiktų galių arba priimti sprendimus pagal savo kompetenciją siekiant kitų, negu įstatymų nustatyta, tikslų;

Šis principas reiškia neleisti savo elgesiu ar veikla susiformuoti nuomonei, kad pareigūnas piktnaudžiauja suteiktais įgaliojimais, tarnybine padėtimi ar turi korupcinių interesų, taip pat nesinaudoti tarnybine valdžia, siekiant paveikti kitų asmenų sprendimus, kai jie gali sukelti privačių ir viešųjų interesų konfliktą, nesinaudoti, pažeidžiant teisės normas, valstybės, jos institucijų ar įstaigų, gyventojų ar juridinių asmenų nuosavybe tarnybos ir ne tarnybos reikalais.

7) viešumo principas – visuomenei turi būti prieinama informacija apie atliktus patikrinimus, jų rezultatus ir aplinkos apsaugą bei gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidėjams taikytas poveikio priemones, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus.

Šis principas reiškia, kad pareigūnai privalo užtikrinti priimamų sprendimų ir veiksmų viešumą, pateikti savo sprendimų priėmimo motyvus; teisės aktų nustatyta tvarka teikti reikiamą informaciją kitiems valstybės tarnautojams ir darbuotojams; teisės aktų nustatyta tvarka teikti oficialią informaciją, kuri nėra ribojama ar konfidenciali. Šis principas įpareigoja teikti visuomenei informaciją apie rengiamus aplinkosauginius tikrinimus, planus. Taipogi turi būti prieinamos ataskaitos apie atliktus aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnų patikrinimus ir išaiškintus pažeidimus. Informacijos apie aplinką turėjimas leidžia daugiau suinteresuoti visuomenę suaktyvinti jos veiklą įgyvendinant aplinkos apsaugos tikslus.

Šis principas glaudžiai susijęs ir su prevencijos principu, nes visuomenės informavimas apie nutrauktus, atskleistus pažeidimus, bei nubaustus pažeidėjus turi ir prevencinį poveikį. Galima paminėti gandrų sušaudymo atvejį, kuris turėjo didelį atgarsį visuomenėje. M. Dulaitis pagal BK 272 str. 2 d. nuteistas už tai, kad 2003 m. liepos 28 d., 7 - 11 val. (tikslus laikas nenustatytas), veikdamas bendrininkų grupe su A. Vindžigelskiu (šiam padedant daryti nusikalstamą veiką), Šilutės rajono Tarvydų, Užlieknių, Pašyšių, Šyšos, Ramučių, Gnybalų ir Grabupėlių kaimuose neteisėtai medžiojo gyvūnus, kuriuos medžioti uždrausta, t.y. graižtviniu šautuvu „Zastava” tyčia

nušovė penkiolika baltųjų gandrų ir vieną sužeidė.¹⁰ Informacija apie šį atvejį buvo ne tik pateikta viešai, bet ir plačiai komentuojama. Toks viešas komentavimas šio įvykio turėjo ir prevencinį poveikį.

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės institucinė sistema

1990 m. Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę ir kuriant savo valstybės valdymo institucijas iškilo klausimas dėl valstybinio aplinkos apsaugos, tame tarpe ir aplinkos apsaugos kontrolės, institucijos statuso. 1990 m. balandžio 5 d. įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai atskaitingų valstybės organų įsteigimo“ buvo įsteigtas Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas. Remiantis 1990 m. Liepos 13 d. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamento įstatymu, šis departamentas buvo Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai atskaitingas valstybinis gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos kontrolės organas. Aplinkos apsaugos departamentas atliko šias funkcijas:

- vykdė valstybinę gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos kontrolę
- Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai pavedus ir savo iniciatyva rengė įstatymų projektus, pagal savo kompetenciją priėmė norminius aktus, tvirtino gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos normatyvus bei standartus
- reglamentavo ir kontroliavo gamtos išteklių apskaitą bei naudojimą, nustatė gamtos išteklių naudojimo valstybinius limitus
- reglamentavo ir kontroliavo veiklą saugomose teritorijose bei gamtos objektų saugomose zonose, valdė valstybinius rezervatus, sudarė ir tikslino Raudonąją knygą
- nustatė ekologinės ekspertizės ir projektų derinimo tvarką, organizavo ir atliko šiuos darbus
- rengė respublikines tikslines gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos programas bei kontroliavo, kaip jos įgyvendinamos
- organizavo, koordinavo ir vykdė kompleksinę ekologinę monitoringą
- organizavo, koordinavo ir atliko gamtos išteklių naudojimo bei aplinkos apsaugos mokslinius tyrimus

¹⁰ Baudžiamoji byla Nr. 2K-334/2004

- vadovaudamasis Valstybinio gamtos apsaugos fondo nuostatais, formavo valstybinį gamtos apsaugos fondą ir disponavo jo lėšomis

- bendradarbiavo su užsienio valstybėmis ir atstovavo Lietuvos Respublikai tarptautinėse organizacijose bei pasitarimuose gamtos išteklių naudojimo ir aplinkos apsaugos klausimais

- kontroliavo, kaip vykdomi tarptautiniai susitarimai dėl aplinkos apsaugos

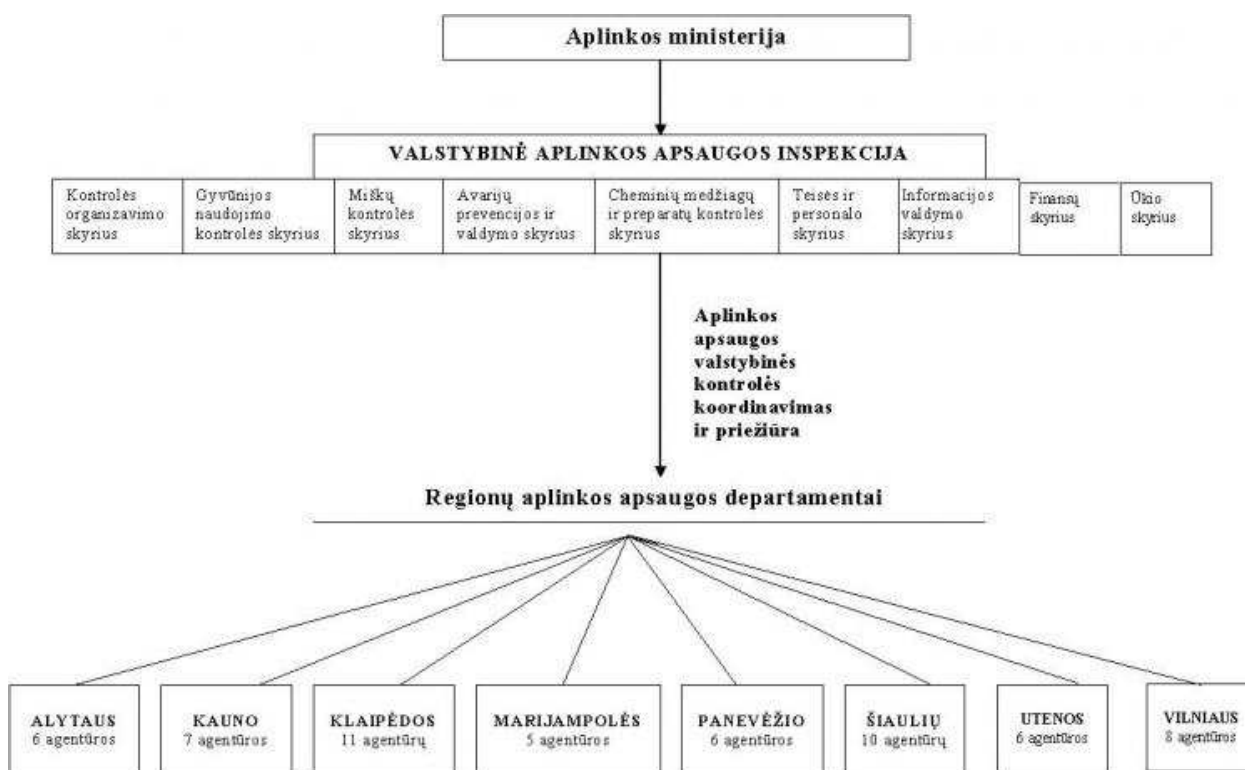
- informavo visuomenę apie aplinkos būklę ir koordinavo ekologinį švietimą.

Reikia paminėti, kad Aplinkos apsaugos departamentas nebuvo vykdomosios valdžios sudedamąja dalimi, o buvo savarankiška institucija atskaitinga Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai. Tokio modelio pasirinkimo, pirminiame etape po Nepriklausomybės atkūrimo, teigiamu požymiu buvo tai, kad Aplinkos apsaugos departamentas galėjo kurti aplinkos apsaugos teisės sistemą ir įtvirtinti jos nepriklausomumą nuo vykdomosios valdžios siekių. Tačiau toks modelis turėjo ir neigiamų požymių, kadangi Vyriausybė neturėjo specializuotos institucijos aplinkos apsaugos srityje, tai ir negalėjo vykdyti vieningos, kryptingos aplinkos apsaugos politikos, dėl ko 1994 m. Aplinkos apsaugos departamentas pertvarkytas į Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos ministeriją, kuriai pavesta formuoti aplinkos apsaugos politiką. Ministerijai buvo priskirtos ne tik funkcijos, kurias vykdė departamentas, bet jų žymiai padidėjo. 1998m. ministerija reorganizuojama. Aplinkos apsaugos ministerija sujungiamą su Statybos ir urbanistikos ministerija ir vadinama Aplinkos ministerija. Taip pat miškų ūkio valstybinio valdymo funkcijos perduotos iš reorganizuotos Žemės ir miškų ūkio ministerijos Aplinkos ministerijai. Galima sakyti, kad nuo 1998 m. Lietuvoje veikia vieninga aplinkos apsaugos valstybinio valdymo sistema. Prie ministerijos veikia specializuotos tarnybos tarp jų ir Aplinkos apsaugos inspekcija. Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Marijampolės, Alytaus, Utenos regionuose aplinkos apsaugos valstybinį valdymą ir kontrolę vykdo aplinkos apsaugos regionų departamentai bei jiems pavaldžios rajonų ir miestų aplinkos apsaugos agentūros (inspekcijos).

2002 m. liepos mėn. 1 d. Seimas priėmė Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymą. Šio įstatymo projekto rengime aktyviai dalyvavo Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija. Įstatymas apibrėžia, kas yra aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai, nustato jų pareigas, teises ir socialines garantijas, pagrindinius kontrolės principus, kontrolės organizavimą, vykdymą, priežiūrą ir procesą. Šio įstatymo

priėmimas sunormino eilę anksčiau buvusių neapibrėžtų (ir skirtinguose departamentuose skirtingai traktuojamų) veiksmų, pvz. privalomųjų nurodymų teikimą.

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės institucinės sistemos struktūrą grafiškai galima pavaizduoti taip: 2006-04-12¹¹

Remiantis Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo¹² 10 ir 11 straipsniais Valstybinę aplinkos apsaugos kontrolę vykdantys pareigūnai yra Aplinkos ministerijos sistemos pareigūnai. Pagal galias jie skirstomi į:

- 1) vyriausiuosius valstybinius aplinkos apsaugos inspektorius;
- 2) vyresnius valstybinius aplinkos apsaugos inspektorius;
- 3) valstybinius aplinkos apsaugos inspektorius.

Vyriausiojo valstybinio aplinkos apsaugos inspektoriaus, vyresniojo valstybinio aplinkos apsaugos inspektoriaus, valstybinio aplinkos apsaugos inspektoriaus galios suteikiamos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekančios institucijos

¹¹ <http://vaai.am.lt/VI/index.php#t/177>

¹² Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas, Žin., 2002, Nr.72-3017

bei regionų aplinkos apsaugos departamentų valstybės tarnautojams priimant juos į šias pareigas arba aplinkos ministro įsakymu. Kitiems Aplinkos ministerijos sistemos valstybės tarnautojams ir valstybiniams miškų pareigūnams aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galios suteikiamos aplinkos ministro įsakymu, tačiau aplinkos ministras negali suteikti didesnių negu vyresniojo valstybinio aplinkos apsaugos inspektoriaus galių.

Kokiems valstybės tarnautojams ir valstybiniams miškų pareigūnams suteikiamos vyriausiųjų valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių, vyresniųjų valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių, valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių galios reglamentuoja 2004 m. sausio 9 d. aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-8 Dėl aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galių suteikimo. Remiantis Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-282 Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. sausio 9 d. įsakymo Nr. D1-8 „dėl aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galių suteikimo“ pakeitimo¹³ vyriausiųjų valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių galios suteikiamos: regionų aplinkos apsaugos departamentų direktoriams, direktorių pavaduotojams; regionų aplinkos apsaugos departamentų agentūrų, inspekcijų vedėjams ir viršininkams bei jų pavaduotojams; regionų aplinkos apsaugos departamentų Miškų kontrolės skyrių vedėjams, vedėjų pavaduotojams, vyriausiesiems specialistams; regionų aplinkos apsaugos departamentų Teisės ir bendrųjų reikalų skyrių vedėjams, vedėjų pavaduotojams; Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento Teisės ir informacijos skyriaus vedėjui; Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento Teisės ir personalo skyriaus vedėjui; Aplinkos ministerijos Teisės ir personalo departamento Kontrolės skyriaus vedėjui ir vyriausiesiems specialistams; Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos departamento Genetiškai modifikuotų organizmų skyriaus vedėjui, vyriausiesiems specialistams; Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos viršininkui, viršininko pavaduotojui; Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos skyrių (išskyrus Informacijos valdymo, Finansų ir Ūkio skyrių) vedėjams, vedėjų pavaduotojams, vyriausiesiems specialistams. Vyresniųjų valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių galios suteikiamos: regionų aplinkos apsaugos departamentų agentūrų bei inspekcijų vyriausiesiems specialistams ir vyresniesiems specialistams; regionų aplinkos apsaugos departamentų Miškų kontrolės skyrių vyresniesiems specialistams; regionų aplinkos apsaugos departamentų Poveikio aplinkai vertinimo ir normatyvų skyrių bei Valstybinės

¹³ Valstybės žinios - 2007, Nr. 58-2276

analitinės kontrolės skyrių vedėjams, vedėjų pavaduotojams, vyriausiesiems specialistams; regionų aplinkos apsaugos departamentų Teisės ir bendrųjų reikalų skyrių vyriausiesiems specialistams (teisininkams) ir vyresniesiems specialistams (teisininkams); Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento Teisės ir informacijos skyriaus vyriausiesiems specialistams (teisininkams); Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento Bendrųjų reikalų skyriaus vedėjui; Utenos regiono aplinkos apsaugos departamento Teisės ir personalo skyriaus vyriausiesiems specialistams (teisininkams); Marijampolės regiono aplinkos apsaugos departamento vyriausiajam specialistui (teisininkui); Panevėžio regiono aplinkos apsaugos departamento vyriausiajam specialistui (teisininkui); Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos skyrių (išskyrus Informacijos valdymo, Finansų ir Ūkio skyrių) vyresniesiems specialistams. Valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių galios suteikiamos: regionų aplinkos apsaugos departamentų Poveikio aplinkai vertinimo ir normatyvų skyrių vyresniesiems specialistams; Panevėžio regiono aplinkos apsaugos departamento vyresniajam specialistui (atliekančiam mokesčių kontrolę); Aplinkos apsaugos agentūros direktoriui, direktoriaus pavaduotojams; Aplinkos apsaugos agentūros Baseinų valdymo departamento direktoriui; Aplinkos apsaugos agentūros Baseinų valdymo departamento skyrių vedėjams, vyriausiesiems specialistams, vyresniesiems specialistams; Aplinkos apsaugos agentūros Aplinkos tyrimų departamento direktoriui, direktoriaus pavaduotojui; Aplinkos apsaugos agentūros Aplinkos tyrimų departamento skyrių vedėjams, vyriausiesiems specialistams, vyresniesiems specialistams; valstybiniam miškų pareigūnams, įtrauktiems į mobiliąsias apsaugos grupes; valstybinių gamtinių rezervatų direkcijų Apsaugos ir tvarkymo skyrių vedėjams, valstybinių gamtinių ir biosferos rezervatų direkcijų vyriausiesiems specialistams (vyriausiesiems inspektoriams), vyresniesiems specialistams (vyresniesiems inspektoriams), specialistams (inspektoriams); Jūrinių tyrimų centro direktoriui, direktoriaus pavaduotojui, Jūrinių tyrimų centro Aplinkos kokybės kontrolės, Ekotoksikologijos, Hidrochemijos, Hidrologijos, Hidrobiologijos skyrių vedėjams ir vyriausiesiems specialistams.

Pagal Lietuvos Respublikos Saugomų teritorijų įstatymo¹⁴ 30 straipsnį saugomų teritorijų valstybinę kontrolę reglamentuoja ir valstybinių saugomų teritorijų pareigūnų uždavinius bei funkcijas nustato Valstybinės saugomų teritorijų apsaugos kontrolės

¹⁴ Valstybės žinios 2001, 108-3902

nuostatai. Juos tvirtina Vyriausybė arba jos įgaliota institucija, o būtent Aplinkos ministerija. Valstybinės saugomų teritorijų apsaugos kontrolės nuostatuose¹⁵ pateikta tokia Valstybinės saugomų teritorijų apsaugos kontrolės sąvoka - Valstybinė saugomų teritorijų apsaugos kontrolė yra įgaliotų institucijų ir pareigūnų vykdoma reikalavimų, nustatytų įstatymais, kitais teisės aktais bei saugomų teritorijų planavimo dokumentų sprendiniais, laikymosi priežiūra, kurios tikslas – užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos ir kultūros paveldo teritorinių kompleksų ir objektų (vertybių) apsaugą ir saugomų teritorijų lankymą bei naudojimą. Remiantis anksčiau minėtų nuostatų III dalies 9 punktu Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos ar Kultūros ministerijos Saugomų teritorijų ir paveldo apsaugos skyrius užtikrina, kad valstybinė saugomų teritorijų apsaugos kontrolė funkcionuotų kaip sudėtinė aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės dalis, o saugomų teritorijų direkcijų valstybiniai saugomų teritorijų pareigūnai atliktų valstybinės saugomų teritorijų kontrolės funkcijas.

Sudėtinė valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės dalimi yra valstybiniai miškų pareigūnai, kuriems Aplinkos ministro įsakymu yra suteikti Valstybinių miškų pareigūnų įgalinimai.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galių sustabdymo ir atėmimo atvejus bei tvarką nustato 2004 m. spalio 20 d. Aplinkos ministro įsakymas Nr. D1-544 „dėl Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galių sustabdymo ar atėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, kuris buvo 2007 m. liepos 4 d. pakeistas Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-382¹⁶ ir išdėstytas nauja redakcija. Minėto įsakymo II skyriuje išvardinti pareigūnai, turintys teisę sustabdyti ar atimti Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galias, o būtent:

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų – vyriausiųjų valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių – galias sustabdo ar atima aplinkos ministras;

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų – vyresniųjų valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių ir valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių – galias, kuriems jos suteiktos aplinkos ministro įsakymu, sustabdo ar atima aplinkos ministras;

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų – vyresniųjų valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių ir valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių – galias, suteiktas priimant juos į pareigas regiono aplinkos apsaugos departamente, sustabdo ar atima

¹⁵ Valstybės žinios 2005, 58-2028

¹⁶ Valstybės žinios. - 2007, Nr. 75-2995

aplinkos ministras arba regiono aplinkos apsaugos departamento, kuriame pareigūnas priimtas į pareigas, vadovas;

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų – vyresniųjų valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių ir valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių – galias, suteiktas priimant juos į pareigas Valstybinėje aplinkos apsaugos inspekcijoje, sustabdo ar atima aplinkos ministras arba Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos viršininkas.

Minėto įsakymo III skyrius numato, kad Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galios sustabdomos, kai:

1. pradedama tarnybinės nuobaudos skyrimo procedūra dėl aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno veiksmų (neveikimo), turinčių šiurkštaus tarnybinio nusižengimo požymių;
2. aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūną, kuris įtariamasis padaręs nusikalstamą veiką, ikiteisminio tyrimo teisėjas, gavęs prokuroro prašymą, nutartimi laikinai nušalina nuo pareigų, o kai byla perduota teismui, – teismas, kurio žinioje yra byla.

Minėto įsakymo IV skyrius numato, kad Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galios atimamos, kai jų atžvilgiu įsiteisėja teismo nuosprendis, kuriuo jam paskirta bausmė už sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, nusikalstamą veiką valstybės tarnybai ir vešiesiems interesams ar korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką arba bausmė, dėl kurios jis negali eiti savo pareigų. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galios sustabdomos arba atimamos įgaliotiems pareigūnams išleidus įsakymą dėl galių sustabdymo ar atėmimo.

V skyrius numato, kad Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų sustabdytos galios gražinamos, kai:

1. tarnybinės nuobaudos skyrimo procedūra dėl šiurkštaus tarnybinio nusižengimo baigiama, išskyrus atvejus, kai aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas atleidžiamas iš pareigų;
2. aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnui, kuris buvo įtariamasis ar kaltinamas padaręs nusikalstamą veiką, ikiteisminio tyrimo metu prokuroras, o perdavus bylą teismui, – teismas panaikina laikiną nušalinimą nuo pareigų.

Galios gražinamos įgaliotų pareigūnų įsakymu. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galias gražina jas sustabdęs pareigūnas, išleisdamas įsakymą, kuriame nurodomas galių gražinimo pagrindas, motyvai, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno tarnybos vieta (darbovietė), pareigos, vardas, pavardė ir data, nuo kada aplinkos apsaugos

valstybinės kontrolės pareigūno galios gražinamos. Toks įsakymas pateikiamas susipažinti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnui, kuriam galios gražinamos.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų atimtos galios negražinamos.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę padeda vykdyti visuomeniniais pagrindais veikiančios aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų pagalbininkai – neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai. Neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Aplinkos apsaugos įstatymu, Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymu, bei kitais norminiais teisės aktais, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų, su kuriais dirba, nurodymais.

Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių veikla tapo ne tik aktuali tema Aplinkos ministerijai, bet ir buvo plačiai aptariama visuomenėje, žiniasklaidoje, po to, kai 1999 metų vasarą pas vieną nusikalstamo pasaulio atstovą buvo rastas neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pažymėjimas. Tuomet Aplinkos ministras sustabdė visų neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių galias, taip pat sustabdė tuomet galiojančių neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių nuostatas¹⁷ (pagal šias nuostatas pažymėjimai galėjo būti išduodami bet kuriam piliečiui turinčiam 18 metų, nebuvo aiškinamasi kam konkrečiam piliečiui šis neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pažymėjimas reikalingas, nebuvo, bent jau neprivalėjo, atsižvelgiama į asmenybę, reputaciją, be to pati pažymėjimą galėjo išduoti bet kuris aukštesnes pareigas einantis valstybinis aplinkos apsaugos pareigūnas, neetatinių aplinkos apsaugos pareigūnų įskaitomas rajonuose nebuvo tvarkomos arba blogai buvo tvarkomos.) ir Valstybinei aplinkos apsaugos inspekcijai pavedė parengti naujus nuostatus. Nauji neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių nuostatai buvo priimti 1999m. rugpjūčio mėn. 18d.¹⁸, kuriuose buvo sugriežtinti reikalavimai suteikiant įgalinimus neetatinių aplinkos apsaugos inspektoriams, taip pat buvo susiaurintas ratas pareigūnų, kurie galėjo tokius įgalinimus suteikti, buvo numatyti atvejai, kada piliečiams negalėjo būti suteikti neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus įgalinimai, pvz. asmenims, teistiems už tyčinius nusikaltimus ar nusikaltimus gyvūnijai ir augmenijai; turintiems administracines nuobaudas aplinkos apsaugos, gamtos išteklių naudojimo, gamtos, istorijos ir kultūros paminklų apsaugos srityje. 2002 metų sausio 1 dieną įsigaliojo LR Aplinkos apsaugos valstybinės

¹⁷ Valstybės žinios, 1998, Nr.12-288

¹⁸ Valstybės žinios, 1999, Nr.70-2215

kontrolės įstatymas¹⁹. Šiame įstatyme yra numatytos socialinės garantijos ne tik valstybiniams, bet neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams, tiksliau apibrėžtos neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių teisės ir pareigos, numatytas materialus neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių skatinimas.

Pagrindinis neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių uždavinys – teikti visokeriopą pagalbą institucijoms ir pareigūnams, vykdančioms aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę. Neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams galios suteikiamos vieneriems metams. Priėmimo į neetatinčius aplinkos apsaugos inspektorius tvarką nustato aplinkos ministras. Neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams išduodami jų galias patvirtinantys aplinkos ministro nustatyto pavyzdžio pažymėjimai. Pažymėjimus išduoda Aplinkos ministerija arba jos įgaliota institucija ir regionų aplinkos apsaugos departamentai. Aplinkos ministerija arba jos įgaliota institucija suteikia galias neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams veikti visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Regionų aplinkos apsaugos departamentai suteikia galias veikti jų kontroliuojamoje teritorijoje (Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 44-48 straipsniai)²⁰.

2008 metų pradžioje neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių (toliau – NAAI) įgalinimai buvo pratęsti arba suteikti pirmą kartą 430 piliečiams. 2007 metais valstybiniams aplinkos apsaugos inspektoriams talkino 512 (2006 m. – 527, 2005 m. – 643, 2004 m. – 816) NAAI. 2007 metais NAAI savarankiškai ir kartu su valstybiniais aplinkos apsaugos inspektoriais išaiškintų aplinkos apsaugos teisės aktų pažeidimų skaičius išaugo 17 %. Per praėjusius metus NAAI savarankiškai ir kartu su valstybiniais aplinkos apsaugos inspektoriais išaiškino 3105 pažeidimus (2006 m. – 2652 pažeidimus), iš šių pažeidimų – 590 buvo šiurkštūs (2006 m. – 592 pažeidimai). 2007 m. išaiškintų pažeidimų skaičius vienam NAAI pakilo iki 6,06 (2006 m. – 5,03 pažeidimo, 2005 m. – 4,2 pažeidimo). Pastaraisiais metais buvo skiriamas didesnis dėmesys suteikiant NAAI įgalinimus naujiems asmenims bei pratęsiant jau esantiems NAAI, todėl mažėjant NAAI skaičiui išaiškintų pažeidimų skaičius išlieka panašus, o 2007 metais, lyginant su 2006 metais, išaiškintų pažeidimų skaičius dalyvaujant NAAI padidėjo 17 procentų. Gerus pastarųjų metų NAAI veiklos rezultatus įtakoja ir NAAI skatinimas. 2007 metais padėkos raštais ir vienkartinėmis pinigėmis išmokomis buvo

¹⁹ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

²⁰ Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas, Žin., 2002, Nr.72-3017

paskatinti 78, o 2006 m. 99 NAAI.²¹ Kaip matome iš statistinių duomenų, neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių skaičius nuolat mažėja, jei lyginti dar su 2000 metais tai jų buvo net 865, bet pažeidimų išaiškinimo koeficientas didėja. Tokiai tendencijai manau didelė įtaka turėjo keletą priežasčių, pirma, tai tinkamai sureguliuotas neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių įgalinimų suteikimas ir pratęsimas (pratęsimi įgalinimai tik realiai aplinkos apsaugos kontrolę vykdantiems inspektoriams), antra, tai materialus neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių skatinimas.

Aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvos Respublikoje organizuoja Aplinkos ministerija. Aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvos Respublikoje vykdo Aplinkos ministerijai pavaldūs teritoriniai valstybinio administravimo subjektai – regionų aplinkos apsaugos departamentai. Departamentų misija - organizuojant ir vykdant Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ir kitų įstatymų bei teisės aktų, reglamentuojančių aplinkos apsauga ir gamtos išteklių naudojimą, atkūrimą bei kontrolę, įgyvendinti Lietuvos Respublikos piliečių teisę į sveiką ir švarią aplinką, užtikrinti racionalu gamtos išteklių naudojimą, saugoti būdinga Lietuvos kraštovaizdį, ekosistemas, gamtos objektus bei biologinę įvairovę, gerinti šalies ekologinę būklę, teikti informacija visuomenei. Departamentai vykdo žemės, žemės gelmių, paviršinių ir požeminių vandenių, aplinkos oro, miško, kraštovaizdžio, augalijos, gyvūnijos bei kitų gamtos išteklių naudojimo, atkūrimo ir apsaugos valstybinę kontrolę, tikrina, ar fiziniai ir juridiniai asmenys, įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, vykdo aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus, teisingai apskaičiuoja mokesčius už gamtos išteklių naudojimą.²²

Departamentų darbo kokybė yra nuolat tobulinama. Pareigūnams yra sudarytos sąlygos kelti savo kvalifikaciją, o pačiose institucijose įdegta programinės įrangos versija „GeoEnviron” programą. Į minėtos programos duomenų bazę suvestos įmonių, kuriuose atliekami patikrinimai duomenys. Taipogi yra susisteminama visa turima informacija apie atliktus patikrinimus, apie padarytus pažeidimus, apie padaryta žala aplinkai ir visa ta informacija ataskaitos forma yra perduodama iš departamentų Valstybinei aplinkos apsaugos inspekcijai, Aplinkos ministerijai.

²¹ <http://vaai.am.lt/VI/index.php#a/1163>

²² Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento veiklos ataskaita 2005m, 2 psl.

Aplinkos apsaugos teisiniai aktai integruojami į Europos Sąjungos teisės aktų visumą, todėl labai svarbu su teisės aktų reikalavimų pasikeitimais, naujų aplinkos apsaugos reikalavimų įteisinimu supažindinti bei apmokinti žemiausią aplinkosaugos grandį – valstybinius aplinkos apsaugos inspektorius. Pastaraisiais metais organizuojamų valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių kitų atsakingų specialistų mokymas seminaruose, kvalifikacijos kėlimo kursuose pasiekė aukštesnę pakopą. Teorinis teisės aktų įsisavinimas glaudžiau siejamas su praktinių įvairių aplinkosaugos problemų nagrinėjimu ir aptarimu. Valstybinių aplinkos apsaugos inspektorių kitų atsakingų specialistų teigimų, mokymai duoda realią naudą.

Užtikrinant Europos Sąjungos aplinkosaugos reikalavimų, perkeltų į nacionalinę teisę laikymosi prevenciją ir inspekcinę priežiūrą, būtina, kad visi inspektavimo padaliniai vietose būtų mobilūs, sugebėtų operatyviai reaguoti į situacijų pokyčius, gyventojų skundus ir kitą operatyvią informaciją apie pažeidimus. Tam būtina nuolat didinti aplinkos apsaugos kontrolės institucijų mobilumą, aprūpinant juos specialios paskirties transporto priemonėmis, kuriose sumontuota bei sukomplektuota reikiama aparatūra, prietaisai bei asmeninės apsaugos priemonės.

Aplinkos apsaugos departamentų ir jų teritorijose įsteigtų agentūrų bei pareigūnų darbą, koordinuoja ir kontroliuoja Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija, kuri pagal patvirtintus nuostatus²³ privalo tai daryti. Taipogi turi užtikrinti, kad valstybinė aplinkos ir gamtos išteklių kontrolės sistema Lietuvos Respublikoje būtų gerai organizuota, stipri institucine prasme, atitiktų Europos Sąjungos standartus ir vadovautųsi ES geriausia įstatymų laikymosi priežiūros praktika, veiktų teisėtai ir efektyviai, užtikrintų aplinkos ir gamtos išteklių naudojimo bei apsaugos efektyvią kontrolę.

Pagrindiniai Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos uždaviniai ir funkcijos remiantis Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos nuostatais²⁴:

„Vykdėti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą;

²³ Valstybės žinios, 2004, Nr. 8-192

²⁴ Valstybės žinios, 2004, Nr. 8-192

- Koordinuoti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančių institucijų ir pareigūnų veiklą aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės srityje;
- Organizuoti ir atlikti operatyvinius, tikslinius ir kompleksinius regionų aplinkos apsaugos departamentų veiklos patikrinimus, analizuoti ir vertinti šios veiklos rezultatus bei teikti pasiūlymus dėl šio darbo gerinimo;
- Metodiškai vadovauti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančioms institucijoms;
- Vykdyti valstybinės miškų būklės, naudojimo, atkūrimo ir apsaugos kontrolės priežiūrą;
- Kaupti ir sisteminti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančių institucijų ir pareigūnų veiklos rezultatus, teikti pasiūlymus Aplinkos ministerijai dėl šios veiklos tobulinimo;
- Analizuoti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijų ir pareigūnų bendradarbiavimą su apskričių, savivaldos bei kitomis institucijomis aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės klausimais ir teikti pasiūlymus dėl veiklos tobulinimo;
- Informuoti kompetentingas institucijas ir pareigūnus apie ekstremalias situacijas ir avarijas, turinčias ar galinčias turėti neigiamą poveikį aplinkai, koordinuoti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančių institucijų ir pareigūnų veiksmus tiriant ir likviduojant jų pasekmes;
- Bendradarbiauti su kitomis valstybės valdymo institucijomis ir užsienio šalių organizacijomis aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės srityje;
- Rengti, diegti ir taikyti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės rezultatų kaupimo ir sisteminimo informacines technologijas;
- Pagal kompetenciją vykdyti cheminių medžiagų ir preparatų tvarkymo kontrolę.“

Vykdydama aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija tikrina, kaip regionų departamentuose ir jų teritorijose esančiose agentūrose yra įgyvendinama kontrolė. Tikrinama, ar yra laikomasi pagrindinių aplinkos apsaugos kontrolę reglamentuojančių teisės aktų, ar tinkamai yra panaudojami turimi resursai, ar laikomasi vidaus tvarkos taisyklių ir t.t.. Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija organizuoja departamentų vadovų, departamentų skyrių vedėjų pasitarimus, kurių metu analizuoja kontrolės rezultatus, apžvelgia esamas problemas, numato pagrindinius veiklos kryptys į ateitį.

Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcijos tikslai ir veiklos kryptys: Užtikrinti, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės sistema Lietuvos Respublikoje būtų gerai organizuota, stipri institucine prasme, atitiktų Europos Sąjungos standartus ir vadovautųsi Europos Sąjungos geriausia įstatymų laikymosi priežiūros praktika, veiktų teisėtai ir užtikrintų apsaugos aplinkos ir gamtos išteklių naudojimo efektyvią kontrolę.²⁵

Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų struktūra (2006-12-31):

Teisės ir personalo skyrius – 3 pareigybės

- Informacijos valdymo skyrius – 2 pareigybės
- Finansų skyrius – 2 pareigybės
- Avarijų prevencijos ir valdymo skyrius – 3 pareigybės
- Kontrolės organizavimo skyrius – 8 pareigybės
- Gyvūnijos naudojimo kontrolės skyrius – 9 pareigybės
- Miškų kontrolės skyrius – 7 pareigybės
- Cheminių medžiagų ir preparatų kontrolės skyrius – 5 pareigybės
- Ūkio skyrius – 4 pareigybės

Iš viso 46 pareigybės.

Nuo 2006 m. sausio 1 d. įsteigtas Cheminių medžiagų ir preparatų kontrolės skyrius – 5 pareigybės, karjeros valstybės tarnautojai.²⁶

Kontrolės organizavimo skyrius numato savo veiklos prioritetus metams. Kiekvienais metais jie yra skirtingi, tačiau turi viena bendra tikslą – organizuoti efektyvia aplinkos apsaugos kontrolę. Pavyzdžiui 2002 metais prioritetu buvo laikoma „diegti aplinkos apsaugos kontrolės sistemoje Europos Sąjungos reikalavimus inspektavimui, perteikti Europos Sąjungos šalių geriausią inspektavimo patirtį bei metodiškai vadovauti ir stiprinti šios patirties įtvirtinimą“.²⁷ Šiandien šie reikalavimai yra įdegti. Pagrindinis prioritetas šiuo metu yra didinti inspektavimo ir įstatymų vykdymo užtikrinimo sistemos veiksmingumą keliant aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų darbo kokybę.

Gyvūnijos naudojimo kontrolės skyrius prižiūri ir tikrina, kaip vykdoma valstybinė gyvūnijos išteklių apsaugos ir naudojimo kontrolė Lietuvos Respublikoje, jos

²⁵ Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2006, 3 psl.

²⁶ Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2006, 4 psl.

²⁷ Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2002, 8 psl.

teritoriniuose vandenyse bei ekonominėje zonoje. Tuo tikslu yra analizuojama regionų aplinkos apsaugos departamentų veiklą šioje sferoje ir atsižvelgiant į ją yra sudaromos įvairios programos siekiant efektyvesnės kontrolės šioje sferoje. Iš tokių programų galima paminėti „Lašiša2007“, kuri yra vykdoma ir 2008 metais. Darbas yra organizuojamas planingai, atkreipiant dėmesį į svarbiausius gyvūnijos apsaugos periodus – žuvų nerštą, draudimą žvejoti verslinės žūklės įrankiais ir pan.

Miškų kontrolės skyrius vykdo valstybinių ir privačių miškų kontrolės priežiūrą. Tuo tikslu yra tikrinami regionų aplinkos apsaugos departamentų veiklą susijusia su valstybinių ir privačių miškų kontrole. Pagrindinis tikrinimų tikslas – nustatyti trūkumus, įvertinti valstybinės miškų kontrolės efektyvumą rajono agentūros kontroliuojamoje teritorijoje ir suteikti metodinę paramą pareigūnams. Pavyzdžiui atlikus tokius patikrinimus 2006 metais buvo nustatyta, kad mažai dėmesio yra skiriama miškų kontrolei, Marijampolės regiono aplinkos apsaugos departamente valstybinių miškų kontrolė vykdoma tik 3 miškų urėdijose, o kituose regionų aplinkos apsaugos departamentuose vidutiniškai 6 miškų urėdijose. Todėl Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos Miškų kontrolės skyrius pasiūlė departamento vadovybei reorganizuoti Marijampolės regiono aplinkos apsaugos departamento Miškų kontrolės skyrių, perkelti 2 pareigūnus į rajonų agentūras vykdyti privačių miškų kontrolę ir paliekant 1 pareigūną, vykdyti valstybinių miškų kontrolę ir rajonų agentūrų koordinavimą privačių miškų kontrolės klausimais.²⁸

Nuo 2008 kovo 4 dienos pasikeitė Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos struktūra. Kaip sakė Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos viršininkas Raimondas Sakalauskas: „Permainos ne kokios nors esminės. Dar ankstesnis aplinkos ministras Arūnas Kundrotas praėjusių metų rudenį pasirašė atitinkamą įsakymą. Pagrindinis reorganizacijos tikslas - ne pakeisti VAAI funkcijas, o atvirkščiai - priartinti jos struktūrą prie per pastaruosius keletą metų gerokai išsiplėtusių veiklos sričių. Pvz. VAAI-ai buvo deleguotos pavojingų atliekų tvarkymo veiklos licencijavimo, leidimų išdavimo atliekų pervežimui tarp valstybių ir kitos naujos funkcijos. Konkretinant sakyčiau, jog struktūra tampa labiau orientuota į tam tikras veiklos sritis. Štai buvęs Kontrolės organizavimo skyrius „dalijamas“ į tris atskirus skyrius. Atsirais Atlieku

²⁸ Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2006, 27 psl.

kontrolės, Gamtos apsaugos ir taršos kontrolės, Kontrolės organizavimo ir strateginio planavimo skyriai. Esama pakeitimų ir Gyvūnijos apsaugos skyriaus struktūroje. Čia atsiras du poskyriai, atskiriant medžioklės ir žūklės kontrolės sritis²⁹. Kadangi Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos struktūra pasikeitė neseniai, todėl gyčiau negalima analizuoti tų pokyčių rezultatų. Tačiau pats struktūros pakeitimas, manau, gali turėti teigiamų rezultatų, kadangi nauji skyriai bus atsakingi tik už konkrečią sferą, tai ir jų veiklos ratas bus siauresnis, kuo pasiekoje, pareigūnų dirbančių šiuose skyriuose, darbas turėtų būti efektyvesnis.

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės turinys

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnų teisės ir pareigos

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai, pagal Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 12 straipsnį³⁰, turi šias teises ir pareigas:

1) pateikę tarnybinį pažymėjimą, netrukdomi patekti (įeiti, įvažiuoti) į visų įmonių, įstaigų, organizacijų, ūkių, karinių dalinių, pasienio ruožo bei privačias teritorijas ir jose esančius objektus (statinius, įrenginius, patalpas ir kt.), kitus ūkinės veiklos objektus ir tikrinti, ar juose laikomasi aplinkos apsaugą, gamtos išteklių naudojimą ir atkūrimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, atlikti kontrolinius tyrimus ir matavimus, neatlygintinai gauti cheminių medžiagų ir preparatų pavyzdžius tyrimams, jų sudėčiai bei savybėms iširti ar bandymams atlikti, taip pat įstatymų nustatyta tvarka gauti informaciją bei duomenis, kurie yra valstybės ar tarnybos, komercinė ar pramoninė paslaptis, cheminių medžiagų ir preparatų kontrolei atlikti;

Kiekvienas aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas privalo turėti nustatytos formos pažymėjimą. Pažymėjimo forma tvirtina Aplinkos ministras savo įsakymu. Pareigūnai gali patekti į fizinių, juridinių asmenų teritorijas ir objektus, bei atlikti

²⁹ <http://www.zpasaulis.lt/index.php?id=1289>

³⁰ Valstybės Žinios, 2002, Nr.72-3017

patikrinimą esant teisėtiems pagrindams. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 14 straipsnis³¹ numato pagrindus tikrinti fizinių ir juridinių asmenų veiklą, o būtent, kai šie:

- „1) vykdo veiklą, turinčią ar galinčią turėti neigiamą poveikį aplinkai;
- 2) yra gamtos išteklių naudotojai;
- 3) yra savininkai, valdytojai ar naudotojai pastatų, statinių, įrengimų, turinčių ar galinčių turėti neigiamą poveikį aplinkai;
- 4) yra aplinkosaugos paskirties pastatų, statinių, įrengimų savininkai, valdytojai ar naudotojai;
- 5) yra pagrįstas įtarimas, kad jie rengiasi daryti, daro ar padarė teisės pažeidimą aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje.“

2) tikrinti dokumentus, liudijančius gamtos išteklių įsigijimo teisėtumą bei gamtos išteklius – ar jų kiekis, rūšis, kokybė ir kt. atitinka dokumentuose nurodytus duomenis; Šia teisę pareigūnai įgyvendina tikrindami fizinių ar juridinių asmenų gamtos išteklių įsigijimo dokumentus. Pavyzdžiui stabdant transporto priemonės gabenančius gamtos išteklius ir tikrinant ar gabenamas krovinys yra įsigytas teisėtai, ar kiekis ir kiti duomenys atitinka dokumentuose nurodytus duomenys. Taip pat patikrinimai atliekami ir objektuose, kur gamtos ištekliai yra laikomi, perdirbami. Tikrinant lentpjūvės yra išaiškinti atvejai, kai mediena buvo priimama ir perdirbama be dokumentų liudijančių jos įsigijimą, pvz. už medienos priėmimą be medienos įsigijimo dokumentų ir grubius Miško sanitarinės apsaugos taisyklių pažeidimus 150 lentpjūvių savininkams ir vadovams skirta 11,3 tūkst. Lt administracinių baudų, iš kurių visos išieškotos³².

3) laikydamiesi tarptautinės teisės ir Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimų, sustabdyti ir tikrinti Lietuvos Respublikos bei užsienio valstybių laivus, kitas vandens transporto priemones Lietuvos Respublikos vidaus, teritoriniuose vandenyse ir ekonominėje zonoje – vykdyti juose aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, taip pat vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę tarptautiniuose vandenyse esančiuose Lietuvos Respublikos laivuose su Lietuvos valstybės vėliava bei pagal tarptautinius įsipareigojimus – tarptautiniuose vandenyse esančiuose užsienio laivuose;

³¹ Valstybės Žinios, 2002, Nr.72-3017

³² Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2006, 33psl.

4) kad būtų užkirstas kelias aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimams, už kuriuos numatyta teisinė atsakomybė, Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka sustabdyti ir apžiūrėti įtariamų asmenų transporto priemones;

Šiai dienai du Aplinkos ministro įsakymai nustato tvarką, kaip turi būti sustabdomi ir apžiūrimi transporto priemonės. Aplinkos ministro įsakymas „Dėl aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimais įtariamų asmenų transporto priemonių stabdymo bei apžiūros tvarkos patvirtinimo“³³ nustato atvejus, kada aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai turi teisę stabdyti transporto priemones, reglamentuoja pareigūnų veiksmus stabdant bei sustabdžius transporto priemones, taip pat transporto priemonių apžiūros tvarką. Tačiau šis Aplinkos ministro įsakymas nereglementavo tvarkos, kaip turi būti stabdomi ir apžiūrimi vidaus vandenių transporto priemonės. Pakankamai ilgai nebuvo teisės akto, kuris reglamentuotų tokių transporto priemonių – vidaus vandenių, žvejybos mažųjų pramoginių, sportinių ir asmeninių laivų plūduriuojančių įrenginių bei priemonių, skirtų naudoti vandenių keliuose arba jiems aptarnauti, - stabdymą. Tik nuo 2008 01 09 dienos įsigaliojo Aplinkos ministro įsakymas „Dėl aplinkos apsaugos teisės aktų pažeidimais įtariamų asmenų vidaus vandenių transporto priemonių stabdymo bei patikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“³⁴. Aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnams suteikta teisė stabdyti vidaus vandenių transporto priemonę kai pagrįstai įtaria, kad ja plaukia aplinkosaugos reikalavimų pažeidėjai, kad joje yra neteisėtai naudojamų įrankių arba ja gabenami neteisėtai įgyti gamtos ištekliai. Gali būti stabdoma ir tais atvejais, kai ši transporto priemonė yra telkinyje, kuriame draudžiama ar ribojama plaukioti, žvejoti ar medžioti, kai ji teršia aplinką ir pan. Prieš stabdydami, pareigūnai turi įvertinti visas aplinkybes, kad stabdymo metu nekiltų grėsmė jų ir kitų žmonių saugumui.

5) įstatymų nustatyta tvarka atlikti asmens apžiūrą ir daiktų patikrinimą, paimti daiktus ir dokumentus, taip pat apžiūrėti įvykio vietą;

Asmens apžiūros ir daiktų patikrinimo tvarką nustato Administracinių teisės pažeidimų kodekso 268 straipsnis³⁵, kuriame įtvirtinta, kad asmens apžiūrą gali atlikti tos pačios lyties asmuo, kaip apžiūrimasis, dalyvaujant dviem tos pačios lyties kviestiniams. Dėl asmens apžiūros ir daiktų patikrinimo surašomas protokolas arba tai įrašoma administracinio teisės pažeidimo protokole ar administracinio sulaikymo protokole.

³³ Valstybės žinios, 2003, Nr. 81(1)-3704

³⁴ Valstybės žinios, 2008, Nr. 3-101

³⁵ Valstybės žinios, 2006, Nr. 73-2759

6) aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo nustatytais atvejais ir nustatyta tvarka duoti privalomuosius nurodymus fiziniams ir juridiniams asmenims;

Dėl privalomųjų nurodymų bus nagrinėjama atskirame skyriuje.

7) aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka sustabdyti fizinių ar juridinių asmenų vykdomą aplinkai kenksmingą veiklą;

Dėl aplinkai kenksmingos veiklos sustabdymo irgi bus nagrinėjama atskirame skyriuje.

8) surašyti protokolus, aktus ir kitokius nustatytos formos dokumentus;

Pažymėtina, kad visi dokumentai surašomi aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų, turi būti nustatytos formos. Yra Aplinkos ministro įsakymas „Dėl administracinių teisės pažeidimų protokolų ir nutarimų dokumentų blankų apskaitos bei administracinių teisės pažeidimų bylų registravimo ir tvarkymo taisyklių patvirtinimo“³⁶, kuriame yra nustatyta tvarka, dėl administracinių teisės pažeidimų protokolų ir nutarimų dokumentų blankų apskaitos, pildymo, tvarkymo ir registravimo.

Aplinkos ministro įsakymas „Dėl baudos kvitų formos, baudos kvitų ir jų knygelės aprašymo bei baudos kvitų išdavimo, naudojimo, saugojimo, apskaitos ir nurašymo tvarkos patvirtinimo“³⁷ nustato baudos kvito formą, išdavimo, apskaitos tvarką. Praktikoje šioje sferoje pasitaiko klaidų, pavyzdžiui, Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija atliko 2006 metais regionų departamentų patikrinimus ir nustatė, kad baudos kvitai pildomi pažeidžiant Aplinkos ministro 2002 m. rugpjūčio 23 d. įsakymu Nr. 458 nustatytą tvarką (Marijampolės regiono aplinkos apsaugos departamentas), Gyvosios gamtos apsaugos inspekcijos pareigūnai pažeidžia Administracinių teisės pažeidimų protokolų ir nutarimų dokumentų blankų apskaitos bei administracinių teisės pažeidimų bylų registravimo ir tvarkymo taisyklių, patvirtintų aplinkos ministro 2004 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. D1-559, 29 p. ir asmenis baudžia baudos kvitu, nors turi būti surašomas protokolas (Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamentas).³⁸ Panašių klaidų buvo ir ankstesniais metais. Tai rodo, kad reikia stiprinti teisinius pareigūnų gebėjimus, kelti jų teisinę kvalifikaciją.

9) įstatymų nustatyta tvarka nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas ir skirti administracines nuobaudas;

³⁶ Valstybės žinios, 2004, Nr. 161-5887, pakeitimai 2004 Nr. 181-6717; 2006, Nr.12-435, Nr. 63-2353; 2007 Nr. 90-3603

³⁷ Valstybės žinios, 2004, Nr. 149-5419

³⁸ Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2006, 77psl.

Kokie aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai ir dėl kokių veikų gali nagrinėti administracinių teisės pažeidimų bylas bei skirti administracines nuobaudas reglamentuoja Administracinių teisės pažeidimų kodekso 242 straipsnis³⁹ ir 244 straipsnis.⁴⁰ Iš Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos atliktų patikrinimų dėl Regionų aplinkos apsaugos departamentų pareigūnų veiklos 2006 metais darytina išvada, kad pareigūnai nepakankamai gerai moka taikyti administracinės teisės normas ir daro daug klaidų. Klaidų buvo daug ir ankstesniais metais ir nors regionų departamentai kiekvienais metais vienu iš prioritetų numatė pareigūnų teisinės kvalifikacijos tobulinimą, tačiau didelių pokyčių šioje srityje nėra. Klaidos kiekvienais metais daromos panašios. Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija dėl dažnai daromų klaidų šioje srityje padarė išvada, kad „Vertinant tikrintų RAAD veiklą galima teigti, kad administracinės teisenos reikalavimų laikymasis jų agentūrose nėra pakankamas, pareigūnai pažeidžia Administracinių teisės pažeidimų kodekso ir kitų teisės aktų reikalavimus. To priežastimi galima laikyti nepakankamą pareigūnų teisinę kvalifikaciją, pažeidimų įforminimui jie neskiria pakankamai dėmesio. Taip pat reikšmės turi netobula teisinė bazė, gana dažna teisės aktų kaita.“⁴¹ Su daromomis išvadomis galima sutikti, išskyrus tai, kad netobula teisinė bazė yra viena iš priežasčių, dėl ko pareigūnai daro klaidas taikant Administracinių teisės pažeidimų kodekso normas, kadangi jų daromos klaidos yra nesusijusios su teisinės bazės netobulumu, pavyzdžiui „.....pareigūnas pažeidžiant ATPK 31 str., taiko lengvinančias aplinkybes nenurodytas šiame straipsnyje; pareigūnas skiriant mažesnę nei sankcijoje numatytą baudą nemotyvuoja šio sprendimo, pažeidžiama ATPK 301 str. 3 d.; pareigūno blogai kvalifikuotos veikos, pažeista ATPK 30 str. 1d. ir 284 str. 1 d.“⁴² Akivaizdu, kad klaidos daromos dėl nepakankamos teisinės kvalifikacijos.

10) įstatymų nustatytais atvejais pristatyti aplinkos apsaugos įstatymų pažeidėjus į policijos įstaigas asmenybei nustatyti;

11) aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo ir kitų įstatymų nustatyta tvarka saugoti, nešioti ir panaudoti šaunamąjį ginklą bei specialiąsias priemones – antrankius, asmens savigynai skirtas dujas, tarnybinius šunis, transporto priverstinio stabdymo priemones;

³⁹ Valstybės Žinios, 2006, Nr. 73-2759

⁴⁰ Valstybės Žinios, 2008, Nr. 11-375

⁴¹ Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2005, 116 psl.

⁴² Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2005, 115 psl.

12) vykdamis į įvykio vietą ar persekiodami transporto priemones, kurias vairuoja arba kuriose yra asmenys, įtariamais padarę aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimus, Vyriausybės nustatyta tvarka naudoti mėlynos spalvos švyturėlius;

Kokiose transporto priemonėse gali būti įrengti ir kada galima naudoti mėlynos spalvos švyturėlius reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998m. gruodžio 21 d. nutarimas „Dėl specialiųjų šviesos ir garso signalų įrengimo bei naudojimo kelių transporto priemonėse“,⁴³ kuriame 2.1 punkte yra nurodyta, kad „...Stacionarūs mėlynos spalvos švyturėliai gali būti įrengiami specialiomis spalvomis nudažytose arba specialiais ženklais pažymėtose transporto priemonėse, kuriomis naudojasi vykstantys į įvykio vietą ar persekiojantys transporto priemones aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančių tarnybų pareigūnai ir valstybinę kelių transporto veiklos kontrolę vykdančios Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos pareigūnai.“

13) gauti iš juridinių ir fizinių asmenų informaciją, reikalingą užkirsti kelią aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimams, išaiškinti pažeidimus ir nustatyti pažeidėjus, patraukti juos atsakomybėn, taip pat gauti informaciją apie ūkinės veiklos poveikį aplinkai, informaciją, susijusią su mokesčiais už aplinkos teršimą bei gamtos išteklių naudojimą;

14) dėvėti nustatyto pavyzdžio uniformą;

15) gavę pranešimą apie aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, imtis visų priemonių, kad pažeidimas būtų išaiškintas ir nustatyti pažeidėjai, o jei patys to padaryti negali, informuoti kompetentingą valstybės instituciją, kad ši imtųsi priemonių pažeidimui išaiškinti ir pažeidėjui nustatyti;

16) išaiškinę aplinkos apsaugą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimą, kuriuo aplinkai buvo padaryta žala, privalo per 30 dienų pasiūlyti pažeidėjui gera valia atlyginti žalą. Jei pažeidėjas per aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno nurodytą terminą savanoriškai žalos neatlygina arba ją atlygina nevisiškai, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo šio termino pabaigos privalo pareikšti ieškinį teisme dėl padarytos aplinkai žalos atlyginimo.

⁴³ Valstybės žinios, 1998, Nr. 113-3153; 2007, Nr. 76-3015

Pretenzijų bei ieškinių dėl aplinkai padarytos žalos pateikimo tvarką reglamentuoja Aplinkos ministro 2003 liepos 8d. įsakymas Nr. 335 „Dėl pretenzijų bei ieškinių už aplinkai padarytą žalą teikimo ir žalos išieškojimo tvarkos patvirtinimo.“⁴⁴ Praktikoje pasitaiko klaidų įgyvendinant minėta pareigą. Pareigūnai praleidžia ieškinių pateikimo terminus arba apskritai tokio ieškinio nepateikia, taip pat regionų aplinkos apsaugos departamentų vadovai savo įsakymais detalizuoja ieškinių pateikimo tvarką, kuri prieštarauja Aplinkos ministro nustatytajai tvarkai. Pavyzdžiui, Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos 2006 metų ataskaitoje yra pateikti Regionų aplinkos apsaugos departamentų tikrinimo rezultatai, kur yra nustatyta, kad „...tikrintose agentūrose nustatyti 8 atvejai (4 Marijampolės miesto ir 4 Marijampolės rajono agentūroje), kai nepateikta aplinkai padaryta žala, tuo pažeidžiamas Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 12 str. 1 d. 16 p. Taip pat iš Pretenzijų ir ieškinių registracijos žurnalo nustatytas 1 atvejis, kai Šakių rajono agentūros byloje praleisti ieškinių pateikimo teismui terminai, pažeistas LR aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 12 str. 1 d. 16 p.. Klaipėdos RAAD aplinkai padarytos žalos teikimą ir žalos išieškojimą reglamentuoja direktoriaus 2006-07-11 įsakymas Nr. V1-206 “Dėl pretenzijų ir ieškinių už aplinkai padarytą žalą teikimo ir žalos išieškojimo tvarkos patvirtinimo”. Pretenzijų ir ieškinių už aplinkai padarytą žalą teikimo ir žalos išieškojimo tvarkoje nėra aiškus pretenzijų teikimas asmenims, nenumatyta, kaip pretenzijos teikimo medžiaga iš agentūrų ir inspekcijos pateikiama RAAD. Pretenzijų ir ieškinių už aplinkai padarytą žalą teikimo ir žalos išieškojimo tvarkos 3 p. neatitinka Pretenzijų ir ieškinių už aplinkai padarytą žalą teikimo ir žalos išieškojimo tvarkos, patvirtintos aplinkos ministro 2003-07-08 įsakymu Nr. 335, 5 p. ieškinius pasirašo ne tik direktorius, bet ir Teisės ir bendrųjų reikalų skyriaus vyriausias specialistas A. Ručinskas, tai prieštarauja Pretenzijų ir ieškinių už aplinkai padarytą žalą teikimo ir žalos išieškojimo tvarkų, patvirtintų Klaipėdos RAAD direktoriaus 2006-07-11 įsakymu Nr. V1-206 bei 2004-10-19 įsakymu Nr. V1-278, 2 p.“⁴⁵ Tam, kad išvengti tokių klaidų reiktų kelti pareigūnų teisinę kvalifikaciją, o taip pat turi būti sugriežtinta kontrolė teisinėje srityje, tame tarpe turi būti griežčiau kontroliuojami departamentų vadovų priimami įsakymai.

⁴⁴ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=216366&p_query=&p_tr2=

⁴⁵ Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2006, 77-78 psl.

Remiantis Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo⁴⁶ 12 straipsnio 2-5 punktais vyresnieji aplinkos apsaugos inspektoriai neturi galių aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka sustabdyti fizinių ar juridinių asmenų vykdomą aplinkai kenksmingą veiklą. Tokios teisės neturi ir valstybiniai aplinkos apsaugos inspektoriai, be to jie neturi teisės vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę tarptautiniuose vandenyse. Valstybiniai aplinkos apsaugos inspektoriai, kuriems galios suteiktos Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje numatyta tvarka⁴⁷ neturi teisės aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo nustatytais atvejais ir nustatyta tvarka duoti privalomuosius nurodymus fiziniams ir juridiniams asmenims. Visi inspektoriai veikia valstybės vardu. Priklausomai nuo kompetencijos priima sprendimus, kurie yra privalomi fiziniams bei juridiniams asmenims. Didžiausius įgalinimus turi aplinkos ministras, vyriausieji ir vyresnieji aplinkos apsaugos inspektoriai.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai, nepaisant jų tarnybos vietos, turi teisę vykdyti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, jos teritoriniuose vandenyse ir ekonominėje zonoje Baltijos jūroje. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams aplinkos ministras išduoda jų galias patvirtinančius pažymėjimus.⁴⁸

Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių teisės ir pareigos

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės⁴⁹ 49 straipsnis reglamentuoja neetatinių inspektorių pareigas. Neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai, kontroliuodami, ar fiziniai ir juridiniai asmenys laikosi aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, privalo:

1) nustatę aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimą, pagal savo kompetenciją imtis priemonių užkirsti jam kelią, išsiaiškinti priežastis bei nustatyti asmenis, kaltus šio pažeidimo padarymu.

⁴⁶ Valstybės Žinios, 2002, Nr.72-3017

⁴⁷ 2. Kitiems Aplinkos ministerijos sistemos valstybės tarnautojams ir valstybiniams miškų pareigūnams aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galios suteikiamos aplinkos ministro įsakymu.

⁴⁸ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

⁴⁹ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

Kai neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai pagal savo kompetenciją negali imtis priemonių dėl aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimų, jie privalo apie tokius pažeidimus pranešti aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančioms institucijoms ar pareigūnams;

2) pranešti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijoms ar pareigūnams apie pastebėtus avarinius ir kitus aplinkos užteršimo, gyvūnų žuvimo, augalijos naikavimo bei ekologinių pokyčių atvejus ir dalyvauti organizuojant pasekmių likvidavimą;

3) išsiaiškinę aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimą, privalo nustatyta tvarka perduoti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams arba įstatymų nustatyta tvarka kitiems pareigūnams ar institucijoms surašytus, pažeidimą fiksuojančius dokumentus, paimtus neteisėtai įgytus gamtos išteklius, produkciją, pažeidimo padarymo įrankius, kitus daiktinius ir dokumentinius įrodymus. Šių pareigų, taip pat kitų neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių funkcijų atlikimo tvarką nustato Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės⁵⁰ 50 straipsnis reglamentuoja neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių teises. Neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai turi teisę: tikrinti fizinių ir juridinių asmenų bei pareigūnų dokumentus, suteikiančius teisę naudoti gamtos išteklius; aiškintis aplinkos apsaugos įstatymų pažeidėjų asmenybes, pristatyti juos šiuo tikslu į policiją; surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolus, aktus, kitus pažeidimą fiksuojančius dokumentus ir dalyvauti nagrinėjant jų pagrindu iškeltas administracines bylas; įstatymų nustatyta tvarka paimti iš aplinkos apsaugos įstatymų pažeidėjų neteisėtai įgytus gamtos išteklius, produkciją, pažeidimo padarymo įrankius, kitus daiktinius pažeidimo padarymo įrodymus, gauti paaiškinimus, dokumentų nuorašus; kartu su aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnais patekti į ūkinių objektų teritorijas ir atlikti jų užduotis aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimams išaiškinti ar pasekmėms likviduoti.

Kaip atlikti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme įtvirtintas pareigas bei pasinaudoti teisėmis neetatiniai inspektoriai turi vadovautis ir Aplinkos

⁵⁰ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

ministro įsakymu⁵¹ patvirtinta „Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių funkcijų atlikimo tvarka.“ Pagrindinis neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių uždavinys – teikti visokeriopą pagalbą institucijoms ir pareigūnams, vykdančioms aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę.

Lietuvos neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai turi daugiausiai galių iš visų Pabaltijo respublikų visuomeninių aplinkos apsaugos inspektorių. Estijoje iš viso yra panaikinti visuomeniniai aplinkos apsaugos inspektoriai, Latvijoje – gali veikti tikrai kartu su valstybiniais.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo⁵² 3 straipsnis reglamentuoja Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės turinį:

Siekdamos užtikrinti teisėtumą ir teisėtvarką aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijos ir pareigūnai:

- 1) organizuoja ir vykdo prevencinę veiklą, kuria siekiama, kad fiziniai ir juridiniai asmenys laikytųsi įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą, reikalavimų;
- 2) kontroliuoja, ar teisėtai, laikantis įstatymų ir kitų teisės aktų, fiziniai ir juridiniai asmenys naudoja žemės, žemės gelmių, paviršinių ir požeminių vandenių, aplinkos oro, augalijos (įskaitant miškus), gyvūnijos (įskaitant žuvų išteklius) bei kitus gamtos išteklius;
- 3) kontroliuoja, ar fiziniai ir juridiniai asmenys, turintys pareigą atkurti gamtos išteklius, laiku ir tinkamai šią pareigą įvykdo;
- 4) kontroliuoja, ar fiziniai ir juridiniai asmenys vykdo savo pareigą saugoti aplinką;
- 5) kontroliuoja, ar fiziniai ir juridiniai asmenys laikosi nustatytų teršalų išmetimo ir išleidimo į aplinką bei aplinkos kokybės reikalavimų normų;
- 6) kontroliuoja, ar tinkamai tvarkoma aplinkos komponentų užterštumo, aplinkos komponentų tyrimų kokybės, gamtos išteklių naudojimo, atliekų apskaita, ar pateikiami teisingi šios apskaitos duomenys;
- 7) kontroliuoja, kaip įgyvendinamos aplinkos apsaugos programos ir priemonės;

⁵¹ Valstybės žinios, 2003, Nr. 61-2818; 2005, Nr. 139-5026

⁵² Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

8) esant šiame Įstatyme numatytiems pagrindams, duoda fiziniams ir juridiniams asmenims privalomuosius nurodymus;

9) taiko aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių teisės aktų pažeidėjams šiame ir kituose įstatymuose nustatytas teisinio poveikio priemonės – nustatyta tvarka skiria administracines nuobaudas (įstatymų nustatytais atvejais perduoda medžiagą teisėsaugos institucijoms spręsti klausimą dėl kaltų asmenų patraukimo baudžiamojon atsakomybėn) bei ekonomines baudas, sustabdo aplinkai kenksmingą veiklą, atšaukia gamtos išteklių naudojimo leidimus, taiko kitas įstatymų nustatytas teisinio poveikio priemonės;

10) nustatyta tvarka įvertina aplinkos apsaugos įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimais padarytą žalą aplinkai ir teikia ieškinius dėl jos atlyginimo.

11) kontroliuoja, ar cheminės medžiagos ir preparatai (išskyrus tiekiamas rinkai chemines medžiagas ir preparatus, skirtus vartotojų asmeniniams ir namų ūkio poreikiams tenkinti) klasifikuojami, ženklinami, pakuojami, saugomi, laikomi, įtraukiami į apskaitą ir jų apskaita vykdoma pagal teisės aktų reikalavimus, teisėtai valdomi, naudojami, jais disponuojama; nepažeidžiami pranešimų apie naujas chemines medžiagas, duomenų, ataskaitų dėl cheminių medžiagų ir preparatų teikimo reikalavimai; taip pat pagal kompetenciją kontroliuoja, ar nepažeidžiami cheminių medžiagų ir preparatų importo (įvežimo) į Lietuvos Respublikos teritoriją, eksporto (išvežimo) iš Lietuvos Respublikos teritorijos reikalavimai;

12) kontroliuoja, ar genetiškai modifikuoti organizmai ribotai naudojami, išleidžiami į aplinką laikantis teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Tam, kad tinkamai įgyvendinti Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės turinyje įtvirtintas funkcijas, Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija ir Regionų aplinkos apsaugos departamentai iš anksto planuoja aplinkosauginius tikrinimus, atlieka patikrinimus (planinius ir neplaninius), duoda privalomus nurodymus, esant būtinybei sustabdo aplinkai kenksmingą veiklą.

Tikrinimų planavimas

Pagal Europos Parlamento ir Tarybos Rekomendaciją (2001/331/EB2001 m. balandžio 4 d.)⁵³, nustatanti minimalius aplinkosauginių tikrinimų valstybėse narėse kriterijus

⁵³ http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=22773&p_query=&p_tr2=2

aplinkosauginiai tikrinimai turi būti iš anksto planuojami. Toks planas ar planai gali būti parengti nacionaliniu, regioniniu ar vietos lygiu, tačiau valstybės narės turėtų užtikrinti, kad minėtas planas ar planai, būtų taikomi visiems jų teritorijoje atliekamiems aplinkosauginiams kontroliuojamų įmonių tikrinimams, o tokiems tikrinimams vykdyti būtų paskirtos institucijos. Minėtos rekomendacijos IV skyriaus 3 punktas numato, kad aplinkosauginių tikrinimų planai turėtų būti sudaromi remiantis:

- a) Europos Bendrijos teisiniais reikalavimais, kurie turi būti vykdomi;
- b) plano taikymo teritorijoje esančių kontroliuojamų įmonių registru;
- c) bendruoju svarbiausių aplinkosauginių klausimų plano taikymo teritorijoje įvertinimu ir bendruoju Europos Bendrijos teisinių reikalavimų vykdymo kontroliuojamose įmonėse įvertinimu;
- d) ankstesnių tikrinimų, jei buvo, duomenimis,

Minėtos rekomendacijos IV skyriaus 4 punktas numato į ką reikia atsižvelgti sudarant planus, o būtent, kad aplinkosauginių tikrinimų planai:

- a) turėtų atitikti atitinkamų institucijų inspektavimo užduotis, juose turėtų būti atsižvelgta į konkrečias kontroliuojamas įmones ir jų emisijų bei išleidimų riziką bei poveikį aplinkai;
- b) juose reikėtų atsižvelgti į turimą atitinkamą informaciją apie konkrečias vietas ar kontroliuojamų įmonių rūšis, įskaitant kontroliuojamų įmonių operatorių pateiktas ataskaitas institucijoms, savikontrolės duomenis, aplinkosaugos audito informaciją ir aplinkosaugos pranešimus, ypač tuos, kuriuos pagal Bendrijos aplinkosaugos vadybos ir audito sistemą (*EMAS*) pateikė registruotos kontroliuojamos įmonės, ankstesnių tikrinimų rezultatus ir aplinkos kokybės monitoringo ataskaitas.

Ankščiau paminėtai rekomendacijai įgyvendinti Regionų aplinkos apsaugos departamentai sudaro veiklos programą ir tikrinimo planus metams. Sudaromas kiekvienos rajono (miesto) agentūros kontroliuojamų objektų patikrinimo planas. Į reguliariai kontroliuojamų objektų aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės metinį planą įtraukiami ūkinės veiklos ir kiti objektai turintys Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimus, naudojančys ar išmetantys į aplinką pavojingas medžiagas, į aplinką išmetantys didelius teršiančių medžiagų kiekius, potencialiai pavojingi objektai ir kiti objektai, priklausomai nuo regiono jų gali būti daugiau ar mažiau. Tikrinimo planas susideda iš įmonių sąrašo, kurios bus tikrinamos einamaisiais metais. Pavyzdžiui, Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamente yra aštuonios agentūros ir kiekviena

agentūra turi sudarytą kontroliuojamų objektų planą einamaisiais metais. Plane pagal eilės numerį yra išdėstyti kontroliuojamų objektų pavadinimai. Kiekvienam objektui yra priskiriama kontrolės dažnumo kategorija. Yra penkios kategorijos. Pirma kategorija reiškia, kad objektas tikrinamas kiekvieną mėnesį, jei antra kategorija, tai objektas tikrinamas vieną kartą per tris mėnesius, jei trečia kategorija, tai objektas tikrinamas 2 kartus metus, jei ketvirta kategorija, tai objektas tikrinamas 1 kartą per metus ir jei penkta kategorija, tai objektas tikrinamas 1 kartą per trejus metus.⁵⁴

Apie atliktus patikrinimus yra rengiamos ataskaitos ir tai yra daroma dėl tokių priežasčių: pirma, ataskaitos visuomenės informavimui (to reikalauja viešumo principas) su tikslu informuoti visuomenę apie įstatymų vykdymo užtikrinimo priemonių taikymą pažeidimų atvejais, apie atliktus patikrinimus ir t.t.; antra, įvertinti, kaip buvo realizuotas planas t.y. ar buvo įgyvendintas patikrinimų planas.

Per 2006 metus regionų aplinkos apsaugos departamentų miestų ir rajonų agentūrų pareigūnai planavo atlikti 6041 patikrinimą, buvo įrašę 5794 objektą į kontroliuojamų objektų sąrašą. Atlikta 5988 planuoti patikrinimai, t. y. 99,2 proc. planuotų objektų patikrinta. Pagrindinė planų vykdymo tam tikro atsilikimo priežastis yra ta, kad planinius patikrinimus tenka atidėti dėl neplanuotų užduočių – kai gaunami skundai ar pranešimai apie atskiro objekto taršą, kai tikrinant objektą paaiškėja, kad būtina patikrinti kitus, susijusius, tačiau neplanuotus tikrinti objektus (ypač nuotekų, atliekų tvarkymo srityje) bei dėl aukštesnių institucijų papildomų pavedimų atlikti tam tikrus patikrinimus.⁵⁵ Statistiniai duomenys rodo, kad tikrinimo planai įvykdomi labai gerai, iš ko darytina išvada, kad pareigūnai sudarant tikrinimo planą metams atsižvelgia į visas aplinkybės t.y. į turimas pajėgas, į praeitų metų veiklos ataskaitą.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų atliekami patikrinimai

Įgyvendinant aukščiau paminėtą valstybinės aplinkos apsaugos turinį pareigūnai turi vadovautis LR Konstitucija, LR Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymu, LR Aplinkos apsaugos įstatymu, kitais įstatymais ir poįstatyminiais aktais, kurie

⁵⁴ <http://vrd.am.lt/VI/index.php#a/1545>

⁵⁵ Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2006, 9-10 psl.

reglamentuoja jų veiklą. Tam, kad pasiekti apibrėžtus tikslus, valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnai nustatyta tvarką tikrina fizinių ir juridinių asmenų veiklą, numatytais atvejais duoda privalomus nurodymus, taip pat sustabdo aplinkai kenksmingą veiklą, vykdo kitas jiems pavestas funkcijas. Pareigūnai vykdydami savo pareigas turi vadovautis ir tarnybinės veiklos etikos principais: pagarbos žmogui ir valstybei, teisingumo, nesavanaudiškumo, padorumo, nešališkumo, atsakomybės, viešumo, pavyzdingumo.

Tikrinti fizinių ir juridinių asmenų veiklą aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai gali tik Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo⁵⁶ 14 straipsnyje numatytais pagrindais, o būtent kai šie vykdo veiklą, turinčią ar galinčią turėti neigiamą poveikį aplinkai; yra gamtos išteklių naudotojai; yra savininkai, valdytojai ar naudotojai pastatų, statinių, įrengimų, turinčių ar galinčių turėti neigiamą poveikį aplinkai; yra aplinkosaugos paskirties pastatų, statinių, įrengimų savininkai, valdytojai ar naudotojai; yra pagrįstas įtarimas, kad jie rengiasi daryti, daro ar padarė teisės pažeidimą aplinkos apsaugos ir gamtos išteklių naudojimo srityje. Paminėti tikrinimo pagrindai atitinka Europos Parlamento ir Tarybos Rekomendaciją 2001/331/EB⁵⁷ ir suteikia tikrintojams atlikti keliamus jiems uždavinius.

Pats patikrinimas fizinio ir juridinio asmens skiriasi. Fizinio asmens tikrinimo tvarką nustato Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo⁵⁸ 15 straipsnis. Remiantis nustatyta tvarką aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai turi prisistatyti asmeniui, kurio veikla tikrinama, pateikti savo galias patvirtinantį dokumentą ir nurodyti patikrinimo priežastį; asmens, kurio veikla tikrinama, prašymu pateikti papildomą informaciją, tiesiogiai susijusią su patikrinimu; nustatęs pažeidimą, trumpai nurodyti pažeidėjui pažeidimo esmę, pareigą nutraukti pažeidimą; jei reikia, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka bei atvejais surašyti protokolą, aktą ar kitą dokumentą, fiksuojantį pažeidimą ar patį patikrinimo faktą, bei pateikti asmeniui, kurio veikla tikrinama, su juo susipažinti ir jį pasirašyti (tais atvejais, kai tikrindamas fizinio asmens veiklą aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas surašo patikrinimo aktą ir šį patikrinimo aktą fizinis asmuo atsisako pasirašyti arba šis patikrinimo aktas surašomas jam nedalyvaujant, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas patikrinimo aktą privalo registruotu laišku išsiųsti fiziniam asmeniui, kurio veikla tikrinta); asmens, kurio

⁵⁶ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

⁵⁷ http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=22773&p_query=&p_tr2=2

⁵⁸ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

veikla tikrinama, prašymu išklausti ir, jei reikia, užrašyti jo skundus, pareiškimus arba, jei jie pateikiami raštu, juos priimti ir perduoti savo tiesioginiam vadovui.

Juridinio asmens patikrinimo tvarką reglamentuoja tuo paties įstatymo⁵⁹ 15 straipsnis. Tikrindami juridinį asmenį pareigūnai turi prisistatyti juridinio asmens savininkui, vadovui ar jų įgaliotam atstovui (toliau – juridinio asmens atstovui) ir pateikti galias patvirtinantį dokumentą, paaiškinti patikrinimo tikslą; paaiškinti juridinio asmens atstovui jo teisę dalyvauti patikrinime, pateikti su patikrinimu susijusius prašymus ir pasiūlymus; nustatęs pažeidimą, dėl kurio yra kaltas juridinis asmuo, nurodyti juridinio asmens atstovui pažeidimo esmę ir pareigą nutraukti pažeidimą; atlikęs patikrinimą – surašyti patikrinimo aktą. Jis surašomas dviem egzemplioriais. Patikrinimo akte turi būti nurodomas patikrinimą atlikusio aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno vardas, pavardė, ir pareigos, tarnybos vieta, patikrinimo data, patikrinimo priežastys, patikrinimo metu nustatyti pažeidimai. Patikrinimo aktą pasirašo patikrinimą atlikęs pareigūnas bei juridinio asmens atstovas. Patikrinimą atlikęs aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas vieną patikrinimo akto egzempliorių perduoda juridinio asmens atstovui, kitą ne vėliau kaip per 3 darbo dienas užregistruoja patikrinimų žurnale. Tokiais atvejais, kai juridinio asmens atstovas patikrinime nedalyvauja dėl to, kad negalima jo rasti, arba vengia dalyvauti patikrinime, turi dalyvauti liudytojas ir apie tai įrašoma patikrinimo akte. Patikrinimo aktas paštu išsiunčiamas juridiniam asmeniui arba pasirašytinai perduodamas jo atstovui; tikrinamojo juridinio asmens atstovo prašymus, skundus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas privalo įrašyti patikrinimo akte ir pateikti savo tiesioginiam vadovui.

Tikrinant juridinius asmenis įmonės, įstaigos yra išskiriamos dvi patikrinimo kategorijos, o būtent: patikrinimas – tai apsilankymas konkrečioje įmonėje, patikrinant kaip ji laikosi aplinkos apsaugos teisės aktų nurodymų, kita užduotis – tai gali būti bet kokia kita užduotis atliekama ne įmonėje pvz. įmonės pateiktos informacijos patikrinimas bei kontrolė. Aplinkosauginiai tikrinimai, įskaitant patikrinimus vietoje, gali būti:

a) eiliniai, t.y. atliekami pagal parengtą tikrinimų programą; arba

⁵⁹ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

b) neeiliniai, t.y. atliekami reaguojant į skundus, susiję su įgaliojimų, leidimų ar licencijų išdavimu, pratęsimu ar pakeitimu, arba atliekami tiriant avarijas, incidentus ir reikalavimų nesilaikymo atvejus.⁶⁰ Tokios patikrinimo praktikos laikomasi ir Lietuvoje. Eiliniai (planiniai) patikrinimai atliekami pagal iš anksto sudaryta planą, o neeiliniai (neplaniniai) – reaguojant į skundus, pateikta informaciją apie galimus aplinkosauginius pažeidimus ir t.t.. Eilinių ir neeilinių patikrinimų skaičius gali ženkliai svyruoti, bet tendencija yra tokia, kad daugiau atliekama eiliniu patikrinimų. Pavyzdžiui Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamente 2006 metais buvo toks santykis 51% eilinių ir 49% neeilinių patikrinimų, 2005 metais neeilinių patikrinimų buvo 28%, o eilinių 72%; iš visų atliktų patikrinimų 2006 metais 1233 patikrinimai, kai nenustatyti pažeidimai ir 658 atvejai, kai nustatyti pažeidimai.⁶¹ Daug pažeidimų nustatoma vykdant neplaninius patikrinimus, atliekamus vykdant Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijos ir Regiono aplinkos apsaugos departamento vadovybės pavedimus organizuojant specialiąsias inspekcinės akcijas.

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas, tikrindamas juridinių asmenų veiklą, privalo turėti, o tikrindamas fizinių asmenų veiklą, gali turėti raštišką pavedimą šiam veiksmui. Pavedimai registruojami pavedimų registracijos žurnale. Rajono (miesto) agentūros vedėjas, vadovaudamasis kontroliuojamų objektų aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės metiniu planu, raštu paveda rajono (miesto) vyriausiajam valstybiniam, vyresniajam valstybiniam ir valstybiniam aplinkos apsaugos inspektoriumi atlikti kontroliuojamų objektų patikrinimus, išduodant nustatytos formos pavedimą. Kontrolinis patikrinimas susideda iš trijų dalių dalių :

- pasirengimas vizitui į objektą;
- inspekcinis vizitas į objektą;
- patikrinimo akto surašymas kompiuteriu ir sprendimų priėmimas (privalomo nurodymo surašymas /jei būtina/, administracinio teisės pažeidimo protokolo surašymas/jei būtina/). Patikrinimo akto turinį ir formą reglamentuoja Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas, Aplinkos ministerijos teisės aktai, Regiono aplinkos apsaugos departamento viršininko įsakymai.

Patikrinimą atlikęs aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas vieną patikrinimo akto egzempliorių, vieną privalomo nurodymo egzempliorių (jei buvo

⁶⁰ http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=22773&p_query=&p_tr2=2

⁶¹ Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento 2006 m. veiklos ataskaita, 108 psl.

teiktas) ne vėliau kaip per 3 darbo dienas (po patikrinimo) užregistruoja patikrinimų aktų ir privalomų nurodymų registravimo žurnale bei kompiuterinėje duomenų bazėje ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas (po patikrinimo) perduoda juridinio asmens atstovui. Kiekvienoje rajono (miesto) agentūroje privalomai vedamos kiekvieno reguliariai kontroliuojamų objektų atskiros bylos, kuriose yra visa objekto dokumentacija pagal IMPEL rekomendacijas. Taip pat vedama griežta objektams teiktų privalomų nurodymų, aplinkosauginių reikalavimų, pavedimų įvykdymo kontrolė:

kontroliuojamas objektas apie nurodytų pavedimų įvykdymą privalo oficialiai ir laiku informuoti (juridiškai teisingai įformintu dokumentu) agentūrą (raštas registruojamas bendra tvarka ir laikomas objekto byloje). Agentūros vedėjas sprendžia, ar būtina papildoma šio objekto kontrolė; jei objektas apie nurodytų pavedimų įvykdymą iki nustatyto termino nepraneša, agentūra privalomai tikrina objekto išsipareigojimų įvykdymą, apie įvykdymą, kontrolę vykdančio inspektorius, daro atitinkamą įrašą patikrinimo aktų ir privalomų nurodymų registracijos žurnale ir kompiuterinėje duomenų bazėje.

Atliekant patikrinimus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai tikrina, kaip yra laikomasi licencijoje numatytų reikalavimų, jei tikrinamo objekto vykdoma veikla yra licencijuojama, pavyzdžiui pavojingų atliekų tvarkymas. Tokiais atvejais tikrinama, kaip yra vykdoma veikla ar nėra pažeidžiami licencijos reikalavimai, esant pažeidimams surašomi privalomi nurodymai ir yra nustatomas terminas trūkumams pašalinti, jei trūkumai nepašalinami sustabdomas licencijos galiojimas, ir jei per šį laiką, kai licencijos galiojimas sustabdytas trūkumai nepašalinami, licencijos galiojimas yra panaikinamas. Pavyzdžiui, Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos 2006-08-10 sprendimu Nr. 000104/1 dviems mėnesiams buvo sustabdytas UAB "Dormeka" Pavojingų atliekų tvarkymo licencijos Nr. 000104 galiojimas. Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamentas 2006-10-04 atliko UAB "Dormeka" patikrinimą, kurio metu nustatė, kad įmonė neįvykdė privalomojo nurodymo Nr. 8.3-53 ir iš dalies neįvykdė privalomojo nurodymo Nr. 8.3-54. Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos sudaryta komisija patikrino Vilniaus RAAD pareigūnų 2006-10-04 atlikto UAB „Dormeka“ patikrinimo akte nurodytų atliekų tvarkymo reikalavimų nesilaikymo ir 2006-07-28 duotų Privalomųjų nurodymų 8.3 -53 bei 8.3-54 neįvykdymo faktų atitikimą tikrovei, Vilniaus RAAD pareigūnų veiksmų, nustačius atliekų tvarkymo reikalavimų nesilaikymą, atitikimą teisės aktų reikalavimams ir nustatė, kad Vilniaus RAAD pareigūnai, atlikdami 2006-10-04 UAB "Dormeka" patikrinimą laikėsi nustatytų

procedūrų, atliekų tvarkymo reikalavimų pažeidimai buvo užfiksuoti laikantis reikalavimų, nustatytų Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose aplinkos apsaugos kontrolės vykdymą. Komisijos 2006-10-11 patikrinimo metu nustatyta, kad iš 12 Vilniaus RAAD 2006-10-04 patikrinimo akte užfiksuotų pažeidimų 5 yra pašalinti, 7 nepašalinti, t.y. Vilniaus RAAD 2006-10-06 pranešimas apie tai, kad privalomasis nurodymas Nr. 8.3-53 neįvykdytas, o privalomasis nurodymas 8.3-54 neįvykdytas iš dalies, yra pagrįstas.

Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija vadovaudamasi Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento 2006-10-06 raštu Nr. 1-7-2711 pateiktu pranešimu apie tai, kad UAB „Dormeka“, įm. kodas 124426970, Didžiasalio k., Nemėžio sen., Vilniaus raj. neįvykdė Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento Vilniaus rajono agentūros privalomojo nurodymo Nr. 8.3-53 ir dalies privalomojo nurodymo Nr. 8.3-54 reikalavimų ir išnagrinęjusi šių privalomųjų nurodymų patikrinimo aktą bei Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos viršininko pavaduotojo, l.e. viršininko pareigas, 2006-10-11 įsakymu Nr. 1A-73 sudarytos komisijos Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento patikrinimo rezultatams patikrinti 2006-10-12 pažymą nustatė, kad UAB „Dormeka“ nepašalino nustatytųjų licencijuojamos veiklos pažeidimų, dėl kurių 2006 m. rugpjūčio 10 d. sprendimu Nr. 000104/1 buvo sustabdytas Pavojingų atliekų tvarkymo licencijos Nr. 000104 galiojimas, per nustatytą pažeidimų pašalinimo laikotarpį, tuo pažeisdama Pavojingų atliekų tvarkymo licencijavimo taisyklių 22 ir 25.4 punktus. Vadovaujantis LR aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr.684 patvirtintų Pavojingų atliekų tvarkymo licencijavimo taisyklių (Žin., 2004, Nr. 18-552) 10, 22, 25.4, 26 punktais, nuspėta panaikinti Pavojingų atliekų tvarkymo licencijos Nr. 000104 galiojimą.⁶² Pabrėžtina, kad aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų reikalavimai dėl licencijuojamos veiklos pažeidimų pašalinimo turi būti įvykdyti visiškai.

Aplinkosauginiai patikrinimai yra svarbi priemonė užtikrinti aplinkos apsaugos reikalavimų vykdymą: 2006 metais atlikus 7973 patikrinimus (visoje Lietuvoje), 3024 atvejais nustatyti pažeidimai (34% tikrinimų) ir taikytos nuobaudos⁶³.

Įgyvendinant 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/35/EB dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo⁶⁴ ir 2004 m. balandžio

⁶² http://vaai.am.lt/VI/article.php3?article_id=750

⁶³ Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2006, 10 psl.

21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti)⁶⁵ 2007 10 18d. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo IV skyrius buvo papildytas ketvirtuoju skirsniu,⁶⁶ kuris numato laivų sustabdymą, sulaikymą, tikrinimą, jei pagrįstai įtariama, kad laivas užteršė jūros aplinką ar kitaip pažeidė jūros aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančius įstatymus ar kitus teisės aktus. Pagrindai, kada pradėdamas tyrimas dėl jūros aplinkos teršimo iš laivo arba kito jūros aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimo, išvardinti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme. Atliekant laivo sulaikymą, tikrinimą, pareigūnai vadovaujasi anksčiau minėtu įstatymu. Kiekvienas atliktas veiksmas turi būti įformintas. Įstatymas numato, kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turi patvirtinti sulaikymo, tikrinimo aktų formas. Remiantis Vyriausybės nutarimu 2008 m. vasario 6 d. Nr. 95 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 39⁴, 39⁵ ir 39⁶ straipsnius“⁶⁷ Aplinkos ministerija turi parengti ir patvirtinti laivo patikrinimo akto formą, sprendimo sulaikyti laivą formą, nutarimo panaikinti sprendimą sulaikyti laivą formą. 2008 m. kovo 13 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-137⁶⁸ minėtų aktų formos buvo patvirtintos.

Aplinkosauginiai tikrinimai yra svarbiausioji veikla aplinkosauginių įstatymų įgyvendinimo ir jo priežiūros procese, būtina aukštam aplinkos apsaugos lygiui užtikrinti.

Viena iš problemų šioje srityje, kad rajonų (miestų) agentūrų pareigūnai, tikrindami objektus, nepakankamai pasirengia tikrinimui, iš objekto nepareikalauja reikiamos informacijos, tikrindami neturi apibendrintų duomenų, mažai naudojami kitų tarnybų šiuose objektuose atliktų patikrinimų medžiaga. Todėl tikrinimų organizavimas, pasiruošimas tikrinimui yra nuolat tobulinimas.

Privalomieji nurodymai

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme įtvirtinta privalomojo nurodymo sąvoka. Privalomasis nurodymas – aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę

⁶⁴ Oficialusis leidinys L, 2005-09-30, Nr. 255-11

⁶⁵ 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1

⁶⁶ Valstybės žinios, 2007, Nr. 116-4741

⁶⁷ Valstybės žinios, 2008, Nr. 19-686

⁶⁸ Valstybės žinios, 2008, Nr. 34-1235

vykdančio pareigūno įpareigojimas fiziniam ar juridiniam asmeniui per tam tikrą terminą įgyvendinti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų reikalavimus arba imtis priemonių, kad aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimų arba žalos aplinkai būtų išvengta ar ji sumažinta, arba likviduoti pasekmes, sukeltas aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimu, arba įgyvendinti aplinkos atkūrimo priemonės.⁶⁹

Kokiais atvejais duodami privalomieji nurodymai reglamentuoja irgi Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas. Privalomi nurodymai duodami šiais atvejais:

- 1) kai yra grėsmė, kad bus pažeisti aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ar kitų teisės aktų reikalavimai ir (arba) kai dėl fizinių ar juridinių asmenų veiksmų ar neveikimo gali būti padaryta žala aplinkai, siekiant tokių pažeidimų ir (arba) žalos aplinkai išvengti ar ją sumažinti;
- 2) kai aplinkos apsaugos įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimas yra trunkamasis ir išaiškinus jį bei nubaudus kaltus asmenis nustatomas terminas jį nutraukti;
- 3) kai nustatomas terminas pašalinti aplinkos apsaugos įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimo priežastis;
- 4) kai nustatomas terminas likviduoti aplinkos apsaugos įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimu sukeltas pasekmes;
- 5) kai padaryta žala aplinkai ir nustatomos aplinkos atkūrimo priemonės ir jų įgyvendinimo terminai.

Pareigūnai priimdami sprendimą dėl privalomojo nurodymo užpildo privalomojo nurodymo blanko formą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 661 „Dėl Privalomojo nurodymo ir nutarimo sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą blankų formų patvirtinimo“ (Žin., 2003. Nr.21-906), kuris buvo pakeistas aplinkos ministro įsakymu 2006 m. vasario 14 d. Nr. D1-85 ir priimta nauja forma (pridedama).

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno duotame privalomajame nurodyme nustatytų reikalavimų neįvykdymas laiku - užtraukia baudą piliečiams nuo penkiasdešimties iki vieno šimto litų, pareigūnams - nuo dviejų šimtų iki vieno tūkstančio litų. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno pakartotinai duotame privalomajame nurodyme nustatytų reikalavimų neįvykdymas laiku - užtraukia

⁶⁹ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

baudą piliečiams nuo vieno šimto iki vieno tūkstančio litų, pareigūnams - nuo dviejų tūkstančių iki septynių tūkstančių litų arba nušalinimą nuo darbo (pareigų).⁷⁰

Privalomojo nurodymo turinį, įvykdymo terminus, terminų pratęsimą, privalomojo nurodymo apskundimą reglamentuoja Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo⁷¹ 20-23 straipsniai, kur nurodyta, kad „privalomajame nurodyme turi būti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno, duodančio privalomąjį nurodymą, vardas, pavardė, pareigos, tarnybos vieta; privalomojo nurodymo surašymo data ir vieta; kam duodamas privalomasis nurodymas – juridinio asmens pavadinimas, adresas. Jei privalomasis nurodymas duodamas fiziniam asmeniui – jo vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta; kokius pažeidimus ar jų pasekmes arba veiksnius, sudarančius sąlygas aplinkos apsaugos įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimams ar žalai aplinkai atsirasti, turi pašalinti asmuo, kuriam duodamas privalomasis nurodymas, arba kokias aplinkos atkūrimo priemones turi įgyvendinti asmuo, kuriam duodamas privalomasis nurodymas, ir per kokius terminus jis tai turi padaryti; privalomojo nurodymo apskundimo tvarka. Privalomasis nurodymas pateikiamas pasirašyti ir įteikiamas juridinio asmens atstovui ar fiziniam asmeniui, kuriam šis nurodymas duodamas. Jeigu juridinio asmens atstovas ar fizinis asmuo atsisako pasirašyti, tai įrašoma privalomajame nurodyme ir šis išsiunčiamas jiems registruotu laišku. Privalomojo nurodymo įvykdymo terminus, ne ilgesnius kaip 3 mėnesiai, nustato privalomąjį nurodymą duodantis aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas pagal tai, koks laikotarpis, atsižvelgiant į objektyvias aplinkybes, yra reikalingas privalomajame nurodyme nustatytiems reikalavimams įgyvendinti. Ilgesnius privalomojo nurodymo įvykdymo terminus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas gali nustatyti suderinęs su savo tiesioginiu vadovu. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas, nustatęs ilgesni negu 3 mėnesiai privalomojo nurodymo įvykdymo terminą, apie tai privalo pranešti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekančiai institucijai. Asmens, kuriam duotas privalomasis nurodymas, rašytiniu prašymu, jeigu jis dėl objektyvių priežasčių negali laiku įvykdyti šio nurodymo, nurodymo įvykdymo terminai gali būti pratęsti. Kad privalomojo nurodymo įvykdymo terminas būtų pratęstas, galima kreiptis ne vėliau kaip 7 dienos iki privalomojo nurodymo įvykdymo termino pabaigos. Sprendimą pratęsti privalomojo

⁷⁰ Administracinių teisės pažeidimų kodeksas, Valstybės žinios, 2004, Nr. 25-763

⁷¹ Valstybės žinios, 2002, Nr. 72-3017

nurodymo įvykdymo terminą, tačiau ne ilgiau kaip dar 2 mėnesiams, priima privalomąjį nurodymą davęs pareigūnas. Apie tokį sprendimą jis privalo nedelsdamas informuoti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą vykdančią instituciją (Valstybinę aplinkos apsaugos inspekciją). Privalomajame nurodyme nustatytus jo įvykdymo terminus pakartotinai gali pratęsti regiono aplinkos apsaugos departamento vadovas, apie tai raštu pranešęs aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekančiai institucijai (Valstybinei aplinkos apsaugos inspekcijai). Privalomąjį nurodymą gali apskųsti asmuo, dėl kurio jis priimtas, arba jo įgaliotas atstovas. Privalomasis nurodymas per 10 dienų nuo jo įteikimo gali būti skundžiamas vadovui regiono aplinkos apsaugos departamento, kurio kontroliuojamoje teritorijoje juridinis ar fizinis asmuo vykdo veiklą ir privalomojo nurodymo dėl šios veiklos pagrindu privalo atlikti veiksmus ar nuo jų susilaikyti. Jei privalomąjį nurodymą davė regiono aplinkos apsaugos departamento vadovas, privalomasis nurodymas per 10 dienų nuo jo įteikimo skundžiamas aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekančiai institucijai (Valstybinei aplinkos apsaugos inspekcijai). Skundas dėl privalomojo nurodymo turi būti išnagrinėtas per 5 darbo dienas. Regiono aplinkos apsaugos departamento vadovas (aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekanti institucija) išnagrinėjęs skundą priima vieną iš šių sprendimų:

- 1) privalomąjį nurodymą palieka nepakeistą;
- 2) privalomąjį nurodymą pakeičia iš dalies, sumažindamas jame nustatytus reikalavimus arba pratęsdamas jo įvykdymo terminus;
- 3) privalomąjį nurodymą panaikina ir perduoda jį priėmusiam pareigūnui pateikti iš naujo;
- 4) privalomąjį nurodymą panaikina.

Priimtas sprendimas turi būti motyvuotas.

Regiono aplinkos apsaugos departamento vadovo (aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekančios institucijos) sprendimas įstatymų nustatyta tvarka gali būti skundžiamas teismui.“

Privalomasis nurodymas neturi nubaudimo požymių, priešingai, jis yra duodamas tam, kad fiziniam ar juridiniam asmeniui išvengti galimos atsakomybės už aplinkosauginius pažeidimus. Pateikti privalomojo nurodymo terminai yra gana lankstus, kadangi atsižvelgiant į realia situaciją gali būti pratęsiami, aišku, jei toks pratęsimas nesukels neigiamų pasekmių. Asmuo, kuriam yra skirtas privalomasis nurodymas ir nustatytas terminas trūkumams pašalinti turi stengtis per numatytą terminą

juos pašalinti, nes nors įstatymas leidžia terminą pratęsti, tačiau tai dar nereiškia, kad jis ir bus pratęstas. Pratęsimas turi būti motyvuotas ir argumentuotas ir tik dėl realių, objektyvių priežasčių gali būti pratęstas. Taip pat numatyta galimybė apskusti privalomąjį nurodymą. Privalomasis nurodymas priskiriamas prie prevencinių priemonių ir yra sėkmingai realizuojamas. Pavyzdžiui, per 2006 metus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai davė 1125 privalomuosius nurodymus⁷².

Aplinkai kenksmingos veiklos sustabdymas

Prieš pradėdant nagrinėti aplinkai kenksmingos veiklos sustabdymo temą reikėtų apžvelgti pirmiau, kas tai yra kenksminga aplinkai veikla ir jos sustabdymas. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatyme⁷³ įtvirtinta sąvoka, kuri apibrėžia, kad „aplinkai kenksminga veikla – fizinių ar juridinių asmenų konkreti veikla, kuri daro neigiamą poveikį aplinkai, viršijantį teisės aktų nustatytus aplinkos apsaugos normatyvus ar standartus.“ Tas pats įstatymas numato kas yra kenksmingos veiklos sustabdymas ir atvejus, kada yra sustabdoma: „aplinkai kenksmingos veiklos sustabdymas – uždraudimas tam tikrą laikotarpį fiziniam ar juridiniam asmeniui vykdyti konkrečią aplinkai kenksmingą veiklą.

Aplinkai kenksmingą veiklą sustabdyti galima šiais atvejais:

1) jei fiziniam ar juridiniam asmeniui buvo duoti ne mažiau kaip du privalomieji nurodymai dėl to paties aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančio įstatymo ar kito teisės akto pažeidimo pašalinimo, tačiau jis nurodymo neįvykdė, nors yra technologinės galimybės įgyvendinti aplinkosaugos reikalavimus;

2) jei dėl fizinio ar juridinio asmens vykdomo vandens, aplinkos oro, žemės ar kitų aplinkos komponentų teršimo masiškai žūsta gyvūnai ar augalai;

3) jei fizinis ar juridinis asmuo teršia aplinkos orą, žemę, vandenį ir tai kelia tiesioginį pavojų žmonių sveikatai ar gyvybei.“

Pareigūnai taip kaip ir privalomojo nurodymo atveju, užpildo aplinkos apsaugos ministro įsakymu patvirtinta nustatytos formos nutarimą (pridedama). Esant atvejams numatytiems 2 ir 3 punkte aplinkai kenksminga veikla gali būti sustabdyta nedelsiant. Apie atlikta veiklos sustabdymą pareigūnas praneša regiono aplinkos apsaugos departamentui, kurio teritorijoje sustabdoma aplinkai kenksminga veikla, bei aplinkos

⁷² Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ataskaita 2006, 10 psl.

⁷³ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekančiai institucijai (Valstybinei aplinkos apsaugos inspekcijai).

Bet kokios veiklos sustabdymas turi tam tikra neigiama ekonominę poveikį tam subjektui, kuris tą veiklą užsiima. Tam, kad nebūtų piktnaudžiavimų šioje srityje neatiktinai įstatyme yra norma, kad aplinkai kenksmingą veiklą sustabdyti turi teisę tik vyriausieji valstybiniai aplinkos apsaugos inspektoriai.

Užtikrinti nutarimo sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą vykdymą gali prireikti užplombuoti objektą, kur tokia veikla vykdoma. Toki objektą turi teisę užplombuoti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai, kurie užplombuojant objektą turi vadovautis Aplinkos ministro įsakymu „Dėl patalpų, įrenginių ir kitų objektų užplombavimo tvarkos patvirtinimo“⁷⁴

Kai aplinkai kenksminga veikla sustabdoma, jei fiziniam ar juridiniam asmeniui buvo duoti ne mažiau kaip du privalomieji nurodymai dėl to paties aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančio įstatymo ar kito teisės akto pažeidimo pašalinimo, tačiau jis nurodymo neįvykdė, nors yra technologinės galimybės įgyvendinti aplinkosaugos reikalavimus, gali būti nustatomas pasirengimo sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą terminas. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnas, atsižvelgdamas į pasekmes, kurias ši veikla gali sukelti jos nesustabdžius nedelsiant, aplinkai kenksmingos veiklos pobūdį, mastą ir kitas aplinkybes bei sąlygas, nustato ne ilgesnį kaip vieno mėnesio terminą pasirengti sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą ir apie tai raštu praneša fiziniam ar juridiniam asmeniui, kurio veikla sustabdoma. Pasirengimo sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą terminus fizinio ar juridinio asmens motyvuotu prašymu, kuris turi būti pateikiamas ne vėliau kaip 10 dienų iki pasirengimo sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą termino pabaigos, pratęsti gali regiono aplinkos apsaugos departamentas, kurio kontroliuojamoje teritorijoje buvo vykdoma aplinkai kenksminga veikla, vadovas, įvertinęs prašymo motyvų pagrįstumą, tačiau ne ilgiau kaip dar 3 mėnesiams.⁷⁵

Pasibaigus anksčiau nustatytiems terminams, juos gali pratęsti aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekanti institucija, o būtent Valstybinė aplinkos apsaugos inspekcija.

⁷⁴ Valstybės žinios, 2003, Nr. 122-5542

⁷⁵ Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės teisinės bazės tobulinimas.

Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės teisinė bazė nuolat tobulinama, kiek įstatymo lygyje, tiek poįstatyminiame lygyje. Poįstatyminiame lygyje teisinė bazė tobulinama atsižvelgiant į Regionų aplinkos apsaugos departamentų bei Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos pasiūlymus. Įstatymo lygyje priimami pakeitimai ir dėl to, kad reikia suderinti nacionaline teisę su Europos Sąjungos teise. Dėl paskutinio Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 3, 6, 7, 11, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 36, 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo priedo pakeitimo ir papildymo projekto yra Vyriausybės priimtas nutarimas⁷⁶ pritarti pakeitimams ir papildymams bei pateikti projektą Lietuvos Respublikos Seimui. Aiškinamajame rašte Aplinkos ministerija nurodė, kad „siekdama įgyvendinti 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantį Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantį Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantį Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (toliau – Reglamentas), Aplinkos ministerija parengė Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 3, 6, 7, 11, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 36, 37 straipsnių ir Įstatymo priedo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas). Įstatymo projekto tikslas – atsižvelgus į Reglamente nustatytus papildomus naujos cheminių medžiagų politikos reikalavimus, pakeisti Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo straipsnius, siekiant įtvirtinti efektyvesnę Reglamente nustatytų cheminių medžiagų tvarkymo naujų reikalavimų vykdymo kontrolės ir priežiūros sistemą. ... Keisti ar naikinti galiojančių teisės aktų, priėmus Įstatymo projektą, nereikės. Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų neprireiks.“⁷⁷ Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 3, 6, 7, 11, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 36, 37 straipsnių ir Įstatymo priedo

⁷⁶ Valstybės žinios: 2008, Nr.16-553

⁷⁷ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=314069

pakeitimo ir papildymo įstatymo projekte⁷⁸ yra numatyta tokia Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 6 straipsnio 1 dalies redakcija „Aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, išskyrus aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę cheminių medžiagų tvarkymo srityje, Lietuvos Respublikoje vykdo Aplinkos ministerijai pavaldūs teritoriniai valstybinio administravimo subjektai – regionų aplinkos apsaugos departamentai, o aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę cheminių medžiagų tvarkymo srityje Lietuvos Respublikoje vykdo Aplinkos ministerijos įgaliota institucija (toliau – aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančios institucijos).“ Projekte nustatyta, kad aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę cheminių medžiagų tvarkymo srityje Lietuvos Respublikoje vykdo Aplinkos ministerijos įgaliota institucija. Pažymėtina, kad pagal galiojančią įstatymą aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę šioje srityje vykdo Aplinkos ministerijai pavaldūs teritoriniai valstybinio administravimo subjektai - regionų aplinkos apsaugos departamentai. Projekto autoriai aiškinamajame rašte nurodo, kad taip bus sudaryta efektyvesnė cheminių medžiagų kontrolė. Tačiau atsiranda elementarus klausimas, kokia institucija vykdys kontrolę šioje srityje, aiškinamajame rašte apie tai nekalbama. Jei tai bus nauja institucija, tai aiškinamajame rašte klaidingai nurodoma, kad įstatymo projektui įgyvendinti papildomų lėšų nereikės, nes įsteigti nauja kontrolės instituciją be lėšų tiesiog neįmanoma. Taip pat minėtame straipsnyje nurodyta, kad Aplinkos ministerijos įgaliota institucija vykdo aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę cheminių medžiagų tvarkymo srityje. Nei galiojančiame įstatyme, nei įstatymo projekte nėra pateikta cheminių medžiagų tvarkymo sąvokos. Ji yra pateikta Cheminių medžiagų ir preparatų įstatyme⁷⁹, kuris numato, kad cheminių medžiagų ir preparatų tvarkymas tai - cheminių medžiagų ir preparatų gamyba, tiekimas rinkai, klasifikavimas, pakavimas, ženklinimas, apskaita, eksportas, naudojimas. Kadangi kalbama ne tik apie cheminių medžiagų, bet ir preparatų tvarkymą, tai turėtų būti užtikrinta ir cheminių preparatų kontrolė. Todėl manyčiau būtų tikslinga keičiamo straipsnio 1 dalies redakcija išdėstyti sekančiai: „Aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę, išskyrus aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę cheminių medžiagų ir preparatų tvarkymo srityje, Lietuvos Respublikoje vykdo Aplinkos ministerijai pavaldūs teritoriniai valstybinio administravimo subjektai – regionų aplinkos apsaugos departamentai, o aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę cheminių medžiagų ir preparatų

⁷⁸ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=314067&p_query=&p_tr2=

⁷⁹ Valstybės Žinios, 2006, Nr. 65-2381

tvarkymo srityje Lietuvos Respublikoje vykdo Aplinkos ministerijos įgaliota institucija (toliau – aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančios institucijos).“ Taip pat Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 7 straipsnio redakcija, kuri projekte atrodo taip „Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą, išskyrus aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą cheminių medžiagų tvarkymo srityje, atlieka Aplinkos ministerija arba jos įgaliota institucija, o aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą cheminių medžiagų tvarkymo srityje atlieka Aplinkos ministerija (toliau – aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekančios institucijos). Kai aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atlieka Aplinkos ministerija, ji nevykdo šio Įstatymo 8 straipsnio 2 ir 4 punktuose nurodytų funkcijų“, reikėtų papildyti ir po žodžiais „cheminių medžiagų“ pridėti žodžius „ir preparatų“. Taip pat minėto straipsnio projekte nurodyta, kad „kai aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atlieka Aplinkos ministerija, ji nevykdo šio Įstatymo 8 straipsnio 2 ir 4 punktuose nurodytų funkcijų“. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 8 straipsnio 2 ir 4 punktuose nurodyta „2) aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę vykdančių institucijų ir pareigūnų veiklos efektyvumui įvertinti tikrina, ar fiziniai ir juridiniai asmenys laikosi aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų; 4) šio Įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytais atvejais nagrinėja ginčus dėl aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucijų ar pareigūnų priimtų sprendimų“, šiuo atveju reikšmingas 4 punktas, nes pateiktas projekte pakeitimas reiškia, kad negalima bus apskusti institucijos vadovo ar pareigūno, kuri vykdys kontrolę cheminių medžiagų tvarkymo srityje, priimto sprendimo aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekančiai institucijai. Nors projekte aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 23 ir 37 straipsniai yra papildyti atitinkamai 8 ir 6 dalimis, kuriuose numatyta, kad tokie sprendimai gali būti skundžiami teismui, tačiau tai nereiškia, kad tokia apskundimo tvarka bus efektyvi. Ikiteisminis ginčo išsprendimas užima mažiau laiko ir lėšų, pagal galiojančią įstatymo redakciją, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekantį institucija skundą dėl privalomojo nurodymo turi išnagrinėti per 5 darbo dienas, o dėl kenksmingos veiklos sustabdymo per 10 darbo dienų. Akivaizdu, kad teismo procesas truks žymiai ilgiau. Todėl Aplinkos ministerijai, kaip aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės priežiūrą atliekančiai institucijai, turėtų būti priskirta funkcija ginčų nagrinėjimo dėl pareigūnų priimamų sprendimų. Kiti įstatymo pakeitimai buvo būtini dėl to, kad atsiras nauja aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės institucija, dėl ko reikėjo papildyti ar (ir) pakeisti atitinkamus straipsnius.

Išvados

Darnaus vystymosi, kurio esmė – trijų lygiaverčių aplinkosauginių, ekonominių ir socialinių visuomenės tikslų tarpusavio darna ir kompromisas, įgyvendinimas sudaro prielaidas neleisti išsigalėti ekonominio tikslo primatui kitų tikslų atžvilgiu, tuo pačiu nesuabsoliutinant aplinkos, o sudarant sąlygas egzistuoti lygiaverčiams tikslams. Nepakankamai veiksmingas darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimas sukuria teisinio ekologinio saugumo grėsmę, kuria kėsiniama ir į fundamentalų teisinio saugumo principą, galintį sugriauti teisinės valstybės pagrindus. Viena iš priemonių, galinti užtikrinti darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą, yra tinkama valstybinės aplinkos apsaugos kontrolė.

Valstybinė aplinkos apsaugos kontrolė nuo 1990 metų pergyveno eilę reformų ir pakeitimų, susijusių tiek su teisinės bazės tobulinimu, tiek su pakeitimais ekonominėse, socialinėse gyvenimo sferose, bei su reikalavimais stojant į Europos Sąjungą. Šiandien valstybinė aplinkos apsaugos kontrolė turi jų veiklą reglamentuojantį įstatymą suderinta su Europos Sąjungos reikalavimais, tai sudaro prielaidas, kad artimiausiu laiku nebus ypatingų pakeitimų jų veikloje, o tai leidžia suformuoti gerą veiklos praktiką, detalizuoti ir suvienodinti visų regionų departamentų veiklą atitinkamais Aplinkos ministro įsakymais.

Pagrindinį dėmesį Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnai turi skirti aplinkos apsaugos prevencijai, kadangi tai yra efektyviausia priemonė žalos aplinkos srityje išvengimui. Užtikrinant Europos Sąjungos aplinkosaugos reikalavimų, perkeltų į nacionalinę teisę laikymosi prevenciją ir inspekcinę priežiūrą, būtina, kad visi inspektavimo padaliniai vietose būtų mobilūs, sugebėtų operatyviai reaguoti į situacijų pokyčius, gyventojų skundus ir kitą operatyvią informaciją apie pažeidimus.

Aplinkosauginiai tikrinimai yra svarbiausioji veikla aplinkosauginių įstatymų įgyvendinimo ir jo priežiūros procese, būtina aukštam aplinkos apsaugos lygiui užtikrinti.

Viena iš problemų šioje srityje, kai regionų aplinkos apsaugos departamentų ir jiems pavaldžių agentūrų pareigūnai, tikrindami objektus, nepakankamai pasirengia tikrinimui, iš objekto nepareikalauja reikiamos informacijos, tikrindami neturi apibendrintų duomenų, mažai naudojami kitų tarnybų šiuose objektuose atliktų patikrinimų medžiaga. Todėl tikrinimų organizavimas, pasiruošimas tikrinimui turi būti

nuolat tobulinimas atsižvelgiant į daromas klaidas, bei į pasikeitimus realiame gyvenime. Kitas dalykas tikrinimų planavimas, kuris gali būti parengtas nacionaliniu, regioniniu ar vietos lygiu, bet tinkamai parengti planai žymiai pagerina pareigūnų darbą, jo efektyvumą.

Savo darbe Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės pareigūnai priima įvairius sprendimus, privalomus nurodymus, nutarimus dėl kenksmingos veiklos sustabdymo, surašo administracinių teisės pažeidimų protokolus. Jei dėl privalomųjų nurodymų ir nutarimų dėl kenksmingos veiklos sustabdymo didesnių problemų nekyla, tai nagrinėjant (tiriant) administracines bylas labai didelė stoka teisinės kvalifikacijos ir nors tai yra pažymima ataskaitose (regionų), tačiau padėtis negerėja, klaidų pasitaiko ir pakankamai daug. Šioje srityje turėtų būti daugiau dėmesio skiriama pareigūnų teisiniai kvalifikacijai tobulinti.

Tobulinant teisinę bazę reikia daugiau atsižvelgti ir į kitus įstatymus susijusius su aplinkos apsaugos kontrole tam, kad išvengtų galimų teisinių spragų. Vertinant paskutinį Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 3, 6, 7, 11, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 36, 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo priedo pakeitimo ir papildymo projektą kai kurie straipsniai nėra suderinti su Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymu.

Santrauka

1990 m. balandžio 5 d. įstatymu „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai atskaitingų valstybės organų įsteigimo“ buvo įsteigtas Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos departamentas, pirma institucija, kuri vykdė aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę po Nepriklausomybės atkūrimo. Šiandien aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę Lietuvos Respublikoje vykdo Aplinkos ministerijai pavaldūs teritoriniai valstybinio administravimo subjektai – regionų aplinkos apsaugos departamentai. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnams aplinkos apsaugos valstybinę kontrolę padeda vykdyti visuomeniniais pagrindais veikiantys aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų pagalbininkai – neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai. Pagrindinis įstatymas, kuriuo savo veikloje vadovaujasi aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnai yra aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas. Remiantis šiuo įstatymu Departamentai vykdo žemės, žemės gelmių, paviršinių ir požeminių vandenių, aplinkos oro, miško, kraštovaizdžio, augalijos, gyvūnijos bei kitų gamtos išteklių naudojimo, atkūrimo ir apsaugos valstybinę kontrolę, tikrina, ar fiziniai ir juridiniai asmenys, įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, vykdo aplinkos apsaugą ir gamtos išteklių naudojimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus, teisingai apskaičiuoja mokesčius už gamtos išteklių naudojimą. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės teisinę bazę nuolat tobulinama. Paskutinis reikšmingas įvykis šioje srityje yra Vyriausybės priimtas nutarimas pritarti Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 3, 6, 7, 11, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 36, 37 straipsnių pakeitimo ir įstatymo priedo pakeitimo ir papildymo projektui bei pateikti projektą Lietuvos Respublikos Seimui.

Summary

On April 5, 1990 by the law „Trough organs of state accountable to the Supreme Council of the Republic of Lithuania establishment“ was founded environmental protection department of the Republic of Lithuania, the first institution which performed environment protection state control after re-establishment of state independence. Today environment protection state control in the Republic of Lithuania perform regional subjects of state administration – environmental protection departments of the regions, which subordinate to Ministry of Environment. Nonregular environment protection inspectors acting on public base as assistants of environment protection state control officials, help to perform environment protection state control for officials of environment protection state control. The main law which follow environment protection state control officials is the law of environment protection state control. According this law, departments perform the use, renew and protection state control of land, entrails of the earth, surface and underground water, environmental air, forests, landscape, flora, fauna and other natural reserves, verify whether natural and legal persons, enterprises without legal person rights perform environment protection and use natural reserves according rule requirements, calculate taxes for the use of natural reserves correctly.

Law base of environment protection state control is costantly improving. The last most important event of this field is accepted by Government decision to approve a change of articles 3,6, 7, 11, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 36, 37 of the law of environment protection state control and to approve a change and addition project of the law supplement and to present the project for the Seym of the Republic of Lithuania.

Literatūra

Teisės norminiai aktai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios, 1992, Nr. 33 –1014.
2. Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas // Valstybės žinios, 2002, Nr.72-3017; 2004, Nr.50-1636; 2006, Nr.72-2667; 2007, Nr.116-4741
3. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas // Valstybės žinios, 1992, Nr. 5-75.(su vėlesniais pakeitimais)
4. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas// Valstybės žinios, 1993, Nr. 63-1188; 2001, Nr. 108-3902
5. Lietuvos Respublikos cheminių medžiagų ir preparatų įstatymo pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios, 2006, Nr. 65-2381
6. Administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Valstybės žinios, 1985, Nr. 1-1 (su vėlesniais pakeitimais)
7. 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti) // 2004 Specialusis leidimas, 2004-12-30, Nr. 1
8. 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/35/EB dėl taršos iš laivų ir sankcijų už pažeidimus įvedimo // Oficialusis leidinys L, 2005-09-30, Nr. 255-11
9. Aplinkos ministro įsakymas dėl Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ir regionų aplinkos apsaugos departamentų nuostatų patvirtinimo // Valstybės žinios, 2004, Nr. 8-192
10. Valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės nuostatai patvirtinti Aplinkos ministro 1998 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. 251 // Valstybės žinios, 1999, Nr. 1-30
11. Aplinkos ministro 2007 m. gegužės 22 d. įsakymas Nr. D1-282 Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. sausio 9 d. įsakymo Nr. D1-8 „dėl aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galių suteikimo“ pakeitimo // Valstybės žinios - 2007, Nr. 58-2276
12. Aplinkos ministro 2005 m. balandžio 27 d. įsakymas Nr. D1-222 Dėl aplinkos ministro 2004 m. Sausio 27 d. Įsakymo nr. D1-43 „dėl valstybinės saugomų teritorijų apsaugos kontrolės nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo // Valstybės žinios, 2005, Nr. 58-2028

13. Aplinkos ministro 2007 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. D1-382 Dėl Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro 2004 m. spalio 20 d. įsakymo nr. D1-544 „dėl aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų galių sustabdymo ar atėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo // Valstybės žinios, 2007, Nr. 75-2995
14. Aplinkos ministro 1998 m. sausio 28 d. įsakymas Nr. 20 Dėl Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių nuostatų patvirtinimo // Valstybės žinios, 1998, Nr. 12-288
15. Aplinkos ministro 1999 m. rugpjūčio 18 d. įsakymas Nr. 259 Dėl Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių nuostatų patvirtinimo // Valstybės žinios, 1999, Nr. 70-2215 ; 2005, Nr.139-5026
16. Aplinkos ministro 2003 m. rugpjūčio 8 d. įsakymas Nr. 418 dėl aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimais įtariamų asmenų transporto priemonių stabdymo bei apžiūros tvarkos patvirtinimo // Valstybės žinios, 2003, Nr. 81(1)-3704
17. Aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 29 d. Nr. D1-715 įsakymas Dėl aplinkos apsaugos teisės aktų pažeidimais įtariamų asmenų vidaus vandenų transporto priemonių stabdymo bei patikrinimo tvarkos aprašo patvirtinimo // Valstybės žinios, 2008, Nr. 3-101
18. Aplinkos ministro 2004 m. spalio 28 d. Nr. D1-559 įsakymas Dėl administracinių teisės pažeidimų protokolų ir nutarimų dokumentų blankų apskaitos bei administracinių teisės pažeidimų bylų registravimo ir tvarkymo taisyklių patvirtinimo // Valstybės žinios, 2004, Nr. 161-5887 ; 2004 Nr. 181-6717; 2006, Nr.12-435, Nr. 63-2353; 2007 Nr. 90-3603
19. Aplinkos ministro 2004 m. spalio 1 d. Nr. D1-509 įsakymas „Dėl baudos kvitų formos, baudos kvitų ir jų knygelės aprašymo bei baudos kvitų išdavimo, naudojimo, saugojimo, apskaitos ir nurašymo tvarkos patvirtinimo // Valstybės žinios, 2004, Nr. 149-5419
20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998m. gruodžio 21 d. nutarimas „Dėl specialiųjų šviesos ir garso signalų įrengimo bei naudojimo kelių transporto priemonėse // Valstybės žinios, 1998, Nr. 113-3153; 2007, Nr. 76-3015
21. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. vasario 6 d. nutarimas Nr. 95 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 39⁴, 39⁵ ir 39⁶ straipsnius // Valstybės žinios, 2008, Nr. 19-686

22. Aplinkos ministro 2008 m. kovo 13 d. Nr. D1-137 įsakymas Dėl laivo patikrinimo akto, sprendimo sulaikyti laivą ir nutarimo panaikinti sprendimą sulaikyti laivą formų tvirtinimo // Valstybės žinios, 2008, Nr. 34-1235
23. Aplinkos ministro 2003 m. birželio 11 d. Nr. 294 įsakymas Dėl neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių funkcijų atlikimo tvarkos, priėmimo į neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius tvarkos, piliečių priėmimo į neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius egzaminų programos, neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pažymėjimo formos ir neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pažymėjimo aprašymo patvirtinimo // Valstybės žinios, 2003, Nr. 61-2818; 2005, Nr. 139-5026
24. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. sausio 30 d. Nr. 66 nutarimas Dėl Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 3, 6, 7, 11, 21, 22, 23, 27, 29, 30, 36, 37 straipsnių ir įstatymo priedo pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui // Valstybės žinios, 2008, Nr. 16-553
25. Aplinkos ministro 2003 m. lapkričio 24 d. Nr. 586 įsakymas Dėl patalpų, įrenginių ir kitų objektų užplombavimo tvarkos patvirtinimo // Valstybės žinios, 2003, Nr. 122-5542

Specialioji literatūra:

- 1.A.Marcijonas, B. Sudavičius. Ekologinė teisė.V.,1996.
- 2.Lietuvos aplinkosaugos raida /sudarė Karolis Jankevičius, Juozas Stasinas, Vilnius 2000.

Praktinė medžiaga:

1. Internetinės svetainės:

1. www.am.lt – Aplinkos ministerijos internetinė svetainė
- 1.2. <http://vaai.am.lt/VI/index.php> - Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos internetinė svetainė

1.3. www.lrs.lt – Lietuvos Respublikos Seimo internetinė svetainė

2. Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos veiklos metinės ataskaitos:

2. 1. 2002 m. veiklos ataskaita

2. 2. 2003 m. veiklos ataskaita

2. 3. 2004 m. veiklos ataskaita

2. 4. 2005 m. veiklos ataskaita

2. 5. 2006 m. veiklos ataskaita

3. Regionų aplinkos apsaugos departamentų veiklos metinės ataskaitos:

3.1. 2005 metų veiklos ataskaitos

3.2. 2004 metų veiklos ataskaitos

3.3. 2003 metų veiklos ataskaitos

3.4. 2002 metų veiklos ataskaitos

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2002 m. gruodžio 21 d.
įsakymu Nr. 661
(Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2006 m. vasario 14 d.
įsakymo Nr. D1-85 redakcija)

PRIVALOMASIS NURODYMAS Nr.

200__ m. _____ d.

(surašymo vieta)

Aš, _____
(aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno (toliau – Pareigūnas) tarnybos vieta)

_____ valstybinis aplinkos apsaugos inspektorius,

(vardas, pavardė)

vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 18 str. ____ p.,

(juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, buveinė, kodas;

fizinio asmens vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta)

_____, **nurodau:**

(pažeidimus ar jų pasekmes arba veiksnius, sudarančius sąlygas aplinkos apsaugos įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimams

atsirasti, kuriuos privalo pašalinti asmuo, kuriam duodamas privalomasis nurodymas)

Šiuos reikalavimus Jūs privalote įvykdyti iki 200 __ m. _____ d. ir juos įvykdęs nedelsdamas informuoti privalomąjį nurodymą pateikusį Pareigūną (instituciją).

(Pareigūno, teikiančio privalomąjį nurodymą, parašas)

Suderinta (privalomojo nurodymo įvykdymo terminai): _____

–
(pareigos, vardas, pavardė)

(parašas)

Šis privalomasis nurodymas per 10 dienų nuo jo įteikimo gali būti skundžiamas _____ regiono aplinkos apsaugos departamento vadovui. Jei šį privalomąjį nurodymą pateikė regiono aplinkos apsaugos departamento vadovas, – jis skundžiamas Valstybinei aplinkos apsaugos inspekcijai per 10 dienų nuo jo įteikimo.

Šio privalomojo nurodymo įvykdymo terminai gali būti pratęsti Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos kontrolės įstatymo nustatyta tvarka.

Asmenys, neįvykdę privalomajame nurodyme nustatytų reikalavimų, atsako pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

Susipažinau, privalomojo nurodymo nuorašą gavau: _____

(juridinio asmens atstovo pareigos, vardas, pavardė; fizinio asmens vardas, pavardė)

(data)

(parašas)

Privalomojo nurodymo įvykdymo terminas pratęstas iki 200 __ m. _____ d.,

vadovaujantis šiais motyvais _____

(Pareigūno, pratęsusio terminą, vardas, pavardė)

(parašas)

Privalomojo nurodymo įvykdymo terminas pratęstas iki 200 __ m. _____ d.,

vadovaujantis šiais motyvais _____

(Pareigūno, pratęsusio terminą, vardas, pavardė)

(parašas)

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2002 m. gruodžio 21 d.
įsakymu Nr. 661
(Lietuvos Respublikos aplinkos ministro
2006 m. vasario 14 d.
įsakymo Nr. D1-85 redakcija)

NUTARIMAS SUSTABDYTI APLINKAI KENKSMINGĄ VEIKLĄ NR.

200__m. _____ d.

(surašymo vieta)

Aš, _____
(aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūno (toliau – Pareigūnas) tarnybos vieta)

vyriausiasis valstybinis aplinkos apsaugos inspektorius,

(vardas, pavardė)

nustačiau, kad _____

(aplinkybės, kurių pagrindu sustabdoma aplinkai kenksminga veikla)

todėl, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 25 str. ____ p., **nutariau sustabdyti** _____

(juridinio asmens pavadinimas, teisinė forma, buveinė, kodas.)

Jei sustabdoma fizinio asmens vykdoma aplinkai kenksminga veikla, – vardas, pavardė, asmens kodas, gyvenamoji vieta)

vykdomą šią aplinkai kenksmingą veiklą: _____

(sustabdomos veiklos aprašymas)

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 28 str., nustatau, kad aplinkai kenksminga veikla sustabdoma nuo 200__ m. _____ d., t.y. nustatau _____ terminą

(įrašyti žodžiais – arba dienas, arba savaites, arba mėnesius)

pasirengti sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą.

(Pareigūno vardas, pavardė)

(parašas)

Įvykdžius šiuos reikalavimus _____

_____, šis nutarimas bus panaikintas. Apie šių reikalavimų įvykdymą būtina raštu informuoti šį nutarimą priėmusį Pareigūną.

Šis nutarimas skundžiamas Valstybinei aplinkos apsaugos inspekcijai per 10 d. nuo priėmimo dienos.

Skundo padavimas nesustabdo šio nutarimo vykdymo.

Kai fizinis ar juridinis asmuo, nepasibaigus pasirengimo sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą terminui, savo veikla didina neigiamą poveikį aplinkai, Pareigūnas gali priimti nutarimą sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą nepasibaigus pasirengimo sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą terminui.

Su nutarimu susipažinau, nutarimo nuorašą gavau: _____

(juridinio asmens atstovo pareigos, vardas, pavardė; fizinio asmens vardas, pavardė)

(data)

(parašas)

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 33 str. bei

(aplinkybių trumpas išdėstymas)

_____, **nutariau**

sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą nuo 200 __ m. _____ d.

Pareigūnas _____

(tarnybos vieta, pareigos, vardas, pavardė)

(data)

(parašas)

Su nutarimu susipažinau, nutarimo nuorašą gavau: _____

(juridinio asmens atstovo pareigos, vardas, pavardė; fizinio asmens vardas, pavardė)

(data)

(parašas)

Atsižvelgdamas į tai, jog _____

(aplinkybės, kuriomis grindžiamas pratęsimas)

_____, bei

vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 29 str. 1 d.,
pratęsiu pasirengimo sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą terminą iki 200 __ m.
_____ d.

Pareigūnas _____

(tarnybos vieta, pareigos, vardas, pavardė)

(data)

(parašas)

Atsižvelgdamas į tai, jog _____

(aplinkybės, kuriomis grindžiamas pratęsimas)

_____, bei
vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 29 str. 2 d.,

pratęsiu pasirengimo sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą terminą iki 200 __ m.
_____ d.

Pareigūnas _____

(tarnybos vieta, pareigos, vardas, pavardė)

(data)

(parašas)

Atsižvelgdamas į tai, jog _____

(aplinkybės, kuriomis grindžiamas nutarimo panaikinimas)

_____, bei

vadovaudamasis Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo 36 str., **nutariau**
panaikinti nutarimą sustabdyti aplinkai kenksmingą veiklą.

Pareigūnas _____

(tarnybos vieta, pareigos, vardas, pavardė)

(data)

(parašas)